

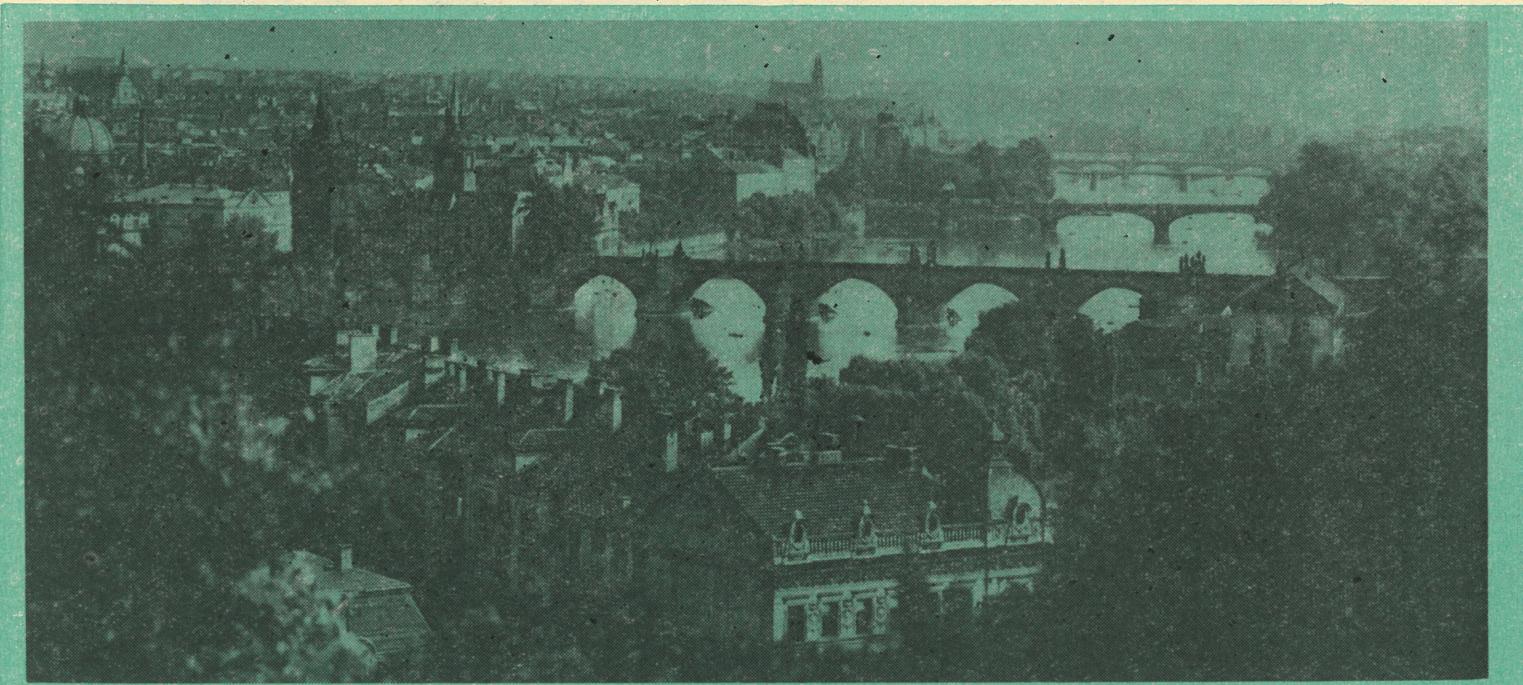
ZAVOJ

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • SEPTEMBER • ZÁŘÍ • WRZESIEŃ • ČÍSLO 9/1978 ROČNÍK 21 CENA 1 ZŁ

Mezi všemi pražskými mosty přes Vltavu vyniká Karlův most svou starobylostí a krásou

Foto ČTK

roce 1978 se vzpomíná v ČSSR 600 let od smrti českého krále a římského císaře Karla IV. (*1316, †1378), který přispěl k mimořádnému a všeobecnému rozkvětu českých zemí. K jeho významným činům se řadí i pozoruhodná středověká stavba — Karlův most.

„Neznám nic, co by se rovnalo této cestě přes řeku s její galerií kamenných obrazů,“ prohlásil před více než 100 lety významný

německý malíř Peter Cornelius za všechny obdivovatele Karlova mostu; patřil k nim i slavný sochař Augustin Rodin, kterého při jeho pražských návštěvách fascinovalo dokonalé spojení středověké architektury a pozdější barokní plastiky.

Karlův most, dříve zvaný Kamenný, nelze však posuzovat jen samostatně. V průběhu staletí přiměřeně srostl s dalšími významnými stavbami na obou březích Vltavy v památkový celek, který nemá na světě obdobu. Při veškeré svojí starobylosti nebyl však prvním mostem přes Vltavu. Nejstarší

most, již v 10. století, byl dřevěný, od poloviny 12. stol. kamenný, zvaný Juditin, na počest královny, která se zasloužila o jeho vybudování. Vzdoroval povodním a náporům ledu po dvě století, v roce 1342 však podlehl jarní povodni. Díky Karlu IV. získala Praha nové spojení obou břehů Vltavy. Sám Karel IV. položil v létě roku 1357 základní kámen mostu, zajistil pro stavbu výtěžek chrámových sbírek, celních poplatků a jiné finanční zdroje, ale především získal pro stavbu

DOKONČENÍ NA STR. 8

MNICHOVSKÁ ZRADA

Od mnichovského diktátu, který připravil půdu pro nacistickou okupaci Československa a uvolnil sily k rozputání druhé světové války, uplynulo čtyřicet let.

Dne 29. září 1938 se sešla v Mnichově konference čtyř imperialistických velmocí. Zúčastnili se jí Hitler, Mussolini, Chamberlain a Daladier. Základem jednání konference byl Mussoliniho návrh obsahující veškeré požadavky nacistů. Byl to plán okamžitého obsazení československého pohraničního území vypracovaný na základě Hitlerova godesbergského memoranda. Československý zástupce nebyl vůbec pozván. Hitler žádal obsazení pohraničních oblastí okamžitě, počínaje 1. říjnem a konče nejpozději do 10. října 1938. Po krátké diskusi byly předložené návrhy přijaty. O zmrazení Československa tu bylo rozhodnuto bez jeho zástupců. Bylo to konečné slovo imperialistických velmocí k řešení středoevropské krize vyvolané německým imperialismem, který posílený snadnými úspěchy v polovině třicátých let cítil se schopným usilovat o další znovurozdělení světa a k boji o světovou hegemonii.

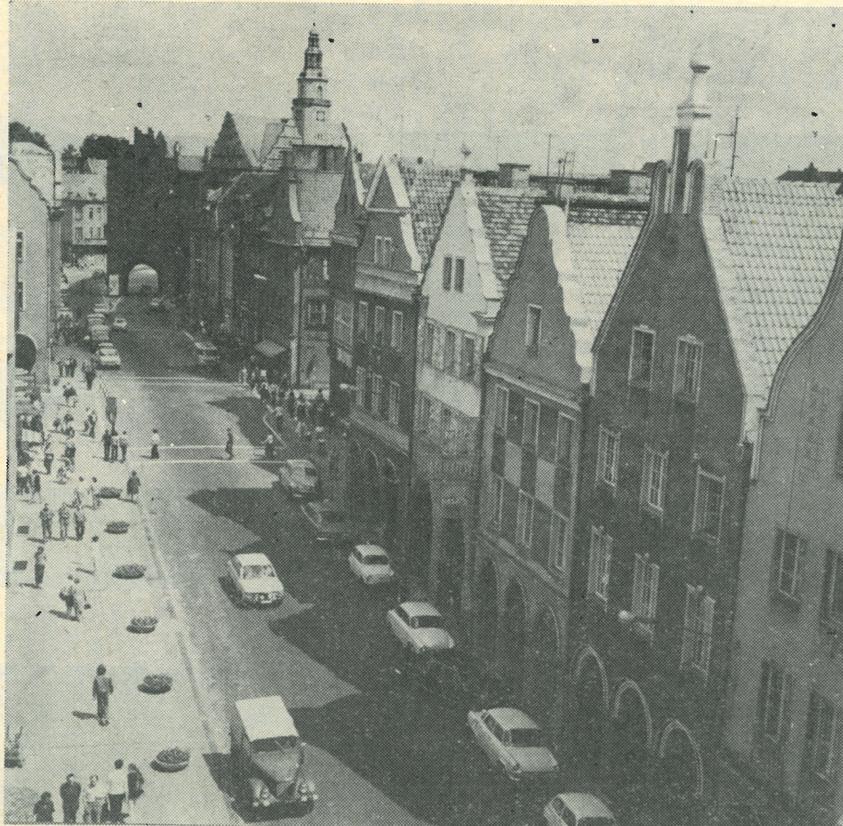
V průběhu roku 1938 přistoupila hitlerovská vláda k uskutečňování plánu na rozbití Československa, který počítal s aktivizací stoupenců fašistického politika Konráda Henleina a zkorumpanovanou čs. buržoazii. V období kritického ohrožení Československa se v zahraniční politice západních mocností plně prosadila linie „usmiřování“, jejímž cílem bylo vynutit na Československu ústupky ve prospěch Hitlera — tzn. odstoupit československá pohraniční území, tedy splnit nacistické požadavky mírovou cestou. V této době došlo ke zkoušce věrohodnosti československo-francouzského spojenectví na základě politické smlouvy z prosince 1923 a smlouvy o vzájemné pomoci, kterou československá vláda uzavřela v květnu 1935 se Sovětským svazem. Francouzská vláda nespinala spojenecké závazky vůči Československu; odmítla o poskytnutí vojenské pomoci jednat. Naproti tomu sovětská vláda v průběhu roku 1938 několikrát vyjádřila svou ochotu poskytnout ohroženému Československu pomoc na základě uzavřené dohody za podmínky, že se ČSR postaví agresorovi na odpor a požádá o tuto pomoc Sovětský svaz. Avšak postoj tehdejší čs. vlády vycházel z úzce třídních a politických zájmů reakčních kruhů československé buržoazie. Přes počátek a rozhodný odpor širokých lidových mas stojících na pozicích obrany a nezávislosti země se prezident a vláda ČSR podrobili podmínkám kapitulace před Hitlerem.

Mnichovským diktátem ztratilo Československo třetinu svého území s opevněním hranic, s vyspělým průmyslem, zemědělstvím a uhlernými doly. Nové hranice okleštěné pomnichovské republiky byly vedeny tak, aby se co nejvíce přiblížily k jejím hlavním střediskům — Praze, Plzni v západních Čechách, Ostravě na severní Moravě a současně byly přetáty všechny čs. hlavní silniční a železniční spoje.

Přijetí podmínek mnichovské dohody Chamberlaina a Daladiera s Hitlerem a Mussolinim vedlo ke zničení československého státu. Československé vládnoucí kruhy neobstály v historické zkoušce — bránit celistvost, suverenitu a nezávislost vlastního státu.

„Usmiřování“ Německa nevedlo k zajištění míru. Mnichovský diktát ještě více povzbudil hitlerovskou politiku násilí a agrese. Následovala okupace ČSR 15.3.1939 a napadení Polska fašistickým Německem 1.9. 1939.

V nejtěžším dějiném údobí jedinou politickou stranou, která důsledně bojovala za obranu lidu a republiky proti fašismu a která udržela prapor demokracie a nezávislosti i v dobách nejtěžších, byla Komunistická strana Československa. V období nacistického útlaku se postavila do čela národně osvobozeneceského zápasu a přivedla čs. lid k výzvě.

Dejiskom tohoročných ústredných dožniek bol Olštin. Celé leto sa tam konali intenzívne prípravy, aby hlavné mesto tohto vojvodstva dostalo sviatočný vzhľad. Zvlášť veľkú pozornosť sa venovalo reštaurácii starých secesných budov. V septembri sa tu zišli rolnici z celého Polska a početní hostia, aby tradične oslavili sviatok úrody.

Foto: CAF

ZEMREL ST. MOJKOWSKI

12. srpna zemrel ve Varšavě významný novinář, předseda Vydatelského družstva „Prasa-Książka-Ruch“ Stanisław Mojkowski.

Zemřelý byl významným politickým a společenským pracovníkem.

PO VOLBÁCH RICHTÁROV. Z 38 603 nových richtárov, zvolených na začiatku t.r. okolo 80% už zastávalo predtým túto funkciu. 14 377 richtárov je členmi PZRS a 9709 členmi ZIS. Medzi richtármami prevažujú súkromní rolníci, ktorých je 33 849.

27-ROČNÁ CHRISTINE, dcéra gréckeho milionára, už nežijúceho Aristotela Onassis sa vydala za sovietskeho občana, 37-ročného Sergeja Kauzova, donedávna pracovníka jedného so sovietskych pla-

V letech 1968—75 byl členem ÚV PSDS a pak členem Ústřední revizní komise PSDS. V letech 1964—1976 poslanec Sejmu PLR. Funkcionář Svazu polských novinářů a bývalý mnohaletý předseda této organizace.

vebných spoločnosti Sovfrakt. Sobáš sa konal v Moskvě, v jednom zo sobášných palácov. V zozname hostí bolo iba 11 osôb. Na želanie Christiny Onassisovej na sňatie neboli prítomní ani západní novinári a reportéri.

DÚCHODY ZEMĚDĚLCŮ. Oddíly Státní pojišťovny přiznaly v prvním polocetí letošního roku zemědělcům přes 6400 důchodů, 3900 invalidních a rodinných důchodů. Průměrný důchod (i invalidní) činil měsíčně přes 2400 zl.

OCHRANA PAMÁTEK. V ČSSR je v úředním seznamu 36 000 historických památek, na jejichž ochranu a rekonstrukci stát ročně vydává přes půl miliardy korun. Ze 2500 hradů, zámků, tvrzí a klášterů je 150 přístupných veřejnosti. Navštěvuje je ročně zhruba sedm milionů turistů včetně přes půl mil. zahraničních.

SITUÁCIA NA TRHU

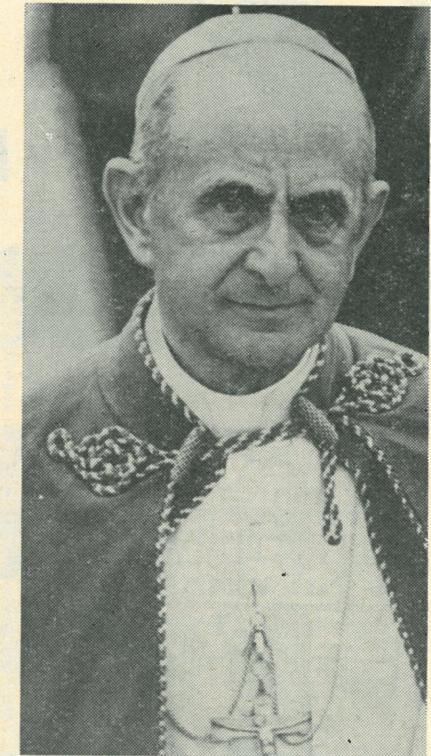
Minister vnútorného obchodu a služeb Adam Kowalik poskytol interview zástupcovi Polskej tlačové kancelárie o situácii na našom trhu a perspektívach zásobovania. Konštatoval, že situácia na trhu je zložitá. Na jednej strane sa dodávky základných priemyselných o potravinárskej tovarov zvyšujú z roka na rok. Týka sa to aj mäsa a mäsových výrobkov. Za se na druhej strane rýchly rast peňažných príjmov obyvatelstva zvyšuje dopyt, čo vyvoláva stály nátlak na trh a teda aj výskyt obdobných fažkostí.

Dodávky chemických výrobkov, ako sú pracie prostriedky, farby a laky, kozmetické prostriedky, výrobky z umelých hmôt, gumená obuv sú stále nedostatočné. Láhký priemysel neuspokojuje dopyt po pletiarskych výrobkoch (aj det-ských), ako aj niektorých druchoch bavlnených látok, odevu a obuv. Strojársky priemysel nie je v stave vyhovieť požiadavkam najmä pokial ide o automatické práčky a elektronické zariadenia vysokej triedy. Chybajú tiež drobné výrobky pre domácnosť, niektoré zariadenia a náhradné súčiastky.

Minister oznámil, že rezort má dobrý prehľad v oblasti vyhľadávaných tovarov, ktoré zaradili do 700 základných sortimentových skupín. Výroba týchto tovarov sa systematicky kontroluje. Zároveň prehlásil, že sa robí všetko, aby sa zminilo existujúce napäťia a po stupne urovnalo situáciu.

V oblasti potravných článkov nadalej existujú nedostatky a fažkosti na trhu mäsem. Je to zvlášť citelné v skupine najlepších druhov mäsa a údenín. Vo svete štatistiky situácia vyzerá nasledovne. Tento rok sa na zásobenie trhu určilo v rámci ústrednej distribúcie 1930 tis. ton mäsa a jeho výrobkov. Je to o ok. 70 tis. ton viac ako vlni. Minister Adam Kowalik konštatoval, že k stabilizácii na trhu s mäsom bude chybovať okolo 300—400 tis. ton a týmto potrebám nie sme v stave dnes vyhovieť. Za účelom racionálizácie nákupov, zabránenia špekulácií a sprenevere organizuje sa sieť špecializovaných obchodov, v ktorých sa predávajú niektoré vysokokvalitné druhy mäsa, údenín a mäsových výrobkov za patrične vyššie ceny, než sú vo všeobecnej velkoobchodnej sieti. V mestách je už vyše 300 takýchto obchodov a ich počet sa má zvýšiť do 450.

UMREL PÁPEŽ PAVOL VI.

6. augusta 1978 umrel na srdečový záhrav 262. pápež rímskokatolickej cirkvi Pavol VI.

Pápež Pavol VI., predtým Giovanni Battista Montini, narodil sa v Concesto pri Brescii 26. septembra 1892. Bol synom novinára a katolického činiteľa. Aj jeho matka bola známa katolickou činitelkou. V roku 1920 ho vysvätili za knaza a začal pracovať vo vatikánskej diplomácii. Prvým jeho pôsobiskom bola apoštolská nunciatura vo Varšave, kde zastával funkciu tajomníka. Prechádzal všetky stupne diplomatickej kariéry vo Vatikáne.

V roku 1954 ho pápež Pius XII. menuje za arcibiskupa milánskej diecézy. Neskôr Ján XXIII. menuje Montiniho za kardinála. Ako najbližší spoluorganizuje druhý vatikánsky koncil, ktorý uskutočňuje modernizáciu cirkev a jej vzťahov so súčasným svetom. 21. júna 1963 bol zvolený za pápeža.

Pápež Pavol VI. počas svojho pätnaštriedného pontifikátu pokračoval a tvorivo rozvinul realistickú politiku svojho predchodeca Jána XXIII. Mimoriadne veľa pozornosti venoval otázkam mieru a mierovej koexistencie národov. Bol významným zástancom mierového uvoľnenia napätia a medzinárodnej spolupráce. Pokračoval v diele obnovy cirkev a prispel k zavŕšeniu druhého vatikánskeho koncilu. Vydal 7 encyklik, medzi nimi Populorum Progressio (1967), ktorá modernizovala spoločenskú doktrínu cirkev. Uskutočnil 9 veľkých zahraničných cest, ktorých hlavným heslom bol upevnenie mieru na svete.

Pavol VI. bol našej krajinie veľmi žičlivý a srdečný. Počas jeho pontifikátu nastal významný pokrok na ceste normalizácie vzťahov medzi Polskom a Vatikánom. Definitívne bol vyriešený právno-cirkevný stav na území polských západných vojvodstiev. Bol nadviazaný konštruktívny dialóg na líniu Varšava — apoštolská stolica. Počas návštavy Edwarda Giereka vo Vatikáne Pavol VI. povedal: „Prichádzate k nám z Polska. Už to spôsobuje, že Vaša návštěva je nám milá, kedže meno Vašej vlasti napĺňuje naše srdcia citom a vzrušením, aké by mohlo vzbudíť iba nevela iných miem.“ Povedal taktiež: „Bohaté a šťastné Polsko leží v záujme mieru a spolupráce v Európe.“

Umrtie pápeža Pavla VI. znamená velkú stratu. Nielen pre ľudí veriacich, ale pre všetkých bez ohľadu na vyznávaný svetonázor a politické presvedčenie, ktorým je vrahý mierový rozvoj nášho sveta, čoho vrahým zástancom bol pápež Pavol VI.

V HUBALOVÝCH LESOCH

ZMLKLI UŽ VÝSTRELY SEPTEMBEROVEJ KAMPANE, V KTOREJ POESKÍ VOJACI HRDINSKO BOJOVALI PROTI HITLEROVSKÝM VOTRELCOM. ZAČALA SA DLHOROČNÁ, BRUTÁLNA OKUPÁCIA. ALE OKUPANTI NEMALI MAT POKOJ. ODOBOJOVÉ HNUTIE A OZBROJENÝ BOJ POĽSKÉHO NÁRODA PROTIV NACISTOM TRVALI NEPRETRŽITE PO CELÚ OKUPÁCIU AŽ DO VÍTAZSTVA. JEDNU Z NAJKRAJŠÍCH STRÁNOK V DEJINÁCH TOHTO OBDOBIA ZAPÍSAL MAJOR HUBAL — HENRYK FELIKS JÓZEF DOBRZANSKI.

Tento prvý poľský partizán sa narodil 22. júna 1897 v Jasle. Bol synom Henryka, šľachtica Hubal-Do brzaňského, súkromného podnikateľa. Jeho matka Mária, rod. Lubieniecka, bola dcérou známeho povstalca z roku 1863. V rodnom dome sa učil lásky k vlasti. Počas prvej svetovej vojny, v bojoch za nezávislosť Poľska dal mnohé dôkazy obetavosti pre krajinu. Bojoval v poľských legiach a za tieto boje dostal rad Virtuti Militari V. triedy a Štyri Kríže za udalnosť. Bol uznávaným dôstojníkom a veliteľom. Treba ešte poznamenať, že major Hubal mal od detstva rád kone a jazdecký. V roku 1925 dosiahol športový úspech na medzinárodných vojen ských jazdeckých pretekoch O pohár národov v Nicei a v roku 1928 bol členom poľského družstva na olympiáde v Amsterdame.

Druhá svetová vojna spája majora Hubala so 110. ulánskym plukom, v ktorom zastáva funkciu zástupeca veliteľa do dňa 23. septembra 1939. Tento deň veliteľ pluku podplukovník Jerzy Dąbrowski uznal situáciu za beznádejnú a rozhodol sa rozpustiť pluk.

Stalo sa to v Podmacharke, v severovýchodnom Poľsku. Rôzne sú verzie tohto dramatického rozhodnutia pre dôstojníkov a vojakov 110. pluku. Ale jedno je nesporné, že major Dobrzański — Hubal povedal: „EXISTUJE IBA JEDNA PRISAHÁ A ŽIADEN ROZKAZ NEMÔŽE OD NEJ NIKOHO UVOLNIŤ!“ Dal každému možnosť slobodne sa rozhodnúť a prevzal velenie nad plukom. Iba veliteľ pluku, niekolkí štábni dôstojníci a niekolkí uláni išli inou cestou. Od tejto chvíle môžeme hovoriť, že sa zrodila jednotka majora Hubala. Prvý rozkaz znel: „IDE ME NA POMOC VARŠAVE!“

Nedaleko obce Anielin, na trati Inowłódz — Radom, tabuľa s dvoma mečmi symbolizuje jedno z mnohých miest boja a mučeniecia. Odbočujúca dolava, vyjazdená a vysliapaná polná cesta vedie k násypu majora Hubala. Tuna padol 30. apríla 1940 prvý partizán poľskej republiky. Oválny násyp vybudovali tunajší obyvatelia z polných kameňov. Na poprednom mieste je tabuľa na pamiatku udalosti. Pod ňou kyticice kvetov. Oficiálne sú stuhami v národných farbách a kyticami polných kvetov. Sú tiež listy od mládeže a v nich vyznanie na tomto historickej mieste. Mladí sľubujú brať si príklad z majora Hubala, robíť čo najviac pre rozvoj socialistickej vlasti. Sú

tiež značky a plakety na pamiatku pobytu harcerských družín. A navôkol šumi les, šesťdesiatročné borovice, a pod nimi koberec malinčia. Sú to hubalovské lesy...

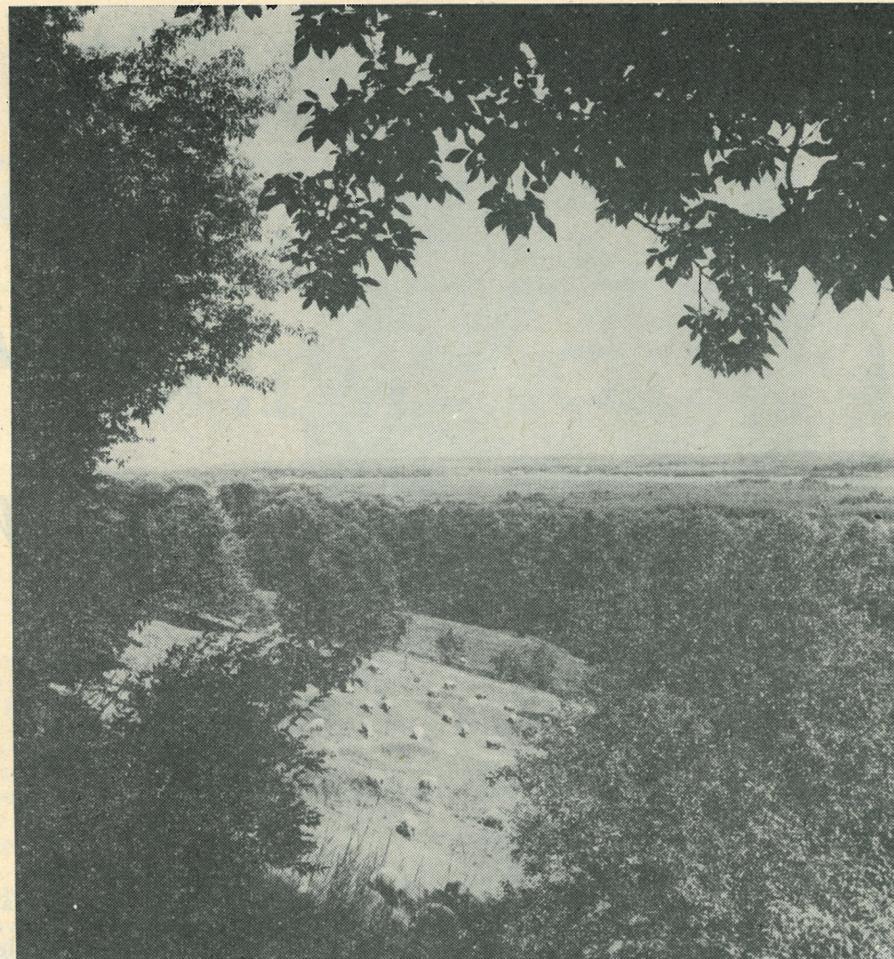
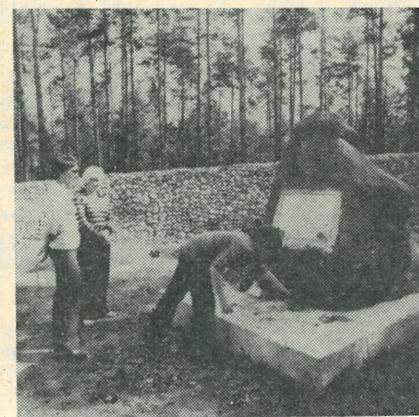
Už samotná existencia takú dlhú dobu tohto Vydeleného jazdeckého oddielu — ako ho nazval Hubal — pozdvihovala na duchu. Vytvárala medzi obyvateľstvom ovzdušie nádeje, že porážka je prechodná, dokedy bojujú ľudia v poľských uniformach. Major Hubal si uvedomoval túto úlohu svojej jednotky, ale zároveň nevynechal žiadnu príležitosť k boju. Pamätajú sa naňho predovšetkým v bývalom Opoczniaskom okrese, ale jeho bojová cesta viedla predsa z Augustowského pralesa smerom k hlavnému mestu, a po jeho kapitulácii cez zamorskú oblasť smerom k Świętokrzyským horám, Starachowickým, Włoszczowským lesom a konečne do Spalských a Cetyńskych lesov. Literatúra a najmä celovečerný film o oddiele majora Hubala nám priblížili podrobnosti tohto hrdinského, prvého partizánskeho boja. Obyvateľstvo podporovalo tento boj, vstupovalo do radov oddielu a poskytovalo nevyhnutnú pomoc pre pokračovanie v boji. Represália okupantov boli strašné. Keďže nemohli zničiť oddiel — ktorý odhadovali na šesť tisíc ľudí (v skutočnosti v najpriaznivejšom momente mal iba niekolkost) — trestné expedície strieľali do všetkých obyvateľov jednotlivých dedín, páliли gázdovstvá, ako napr. v Gałkoch, Szałasoch a Huciskach. Miesta, z ktorých oddiel majora Hubala dostával pomoc, okupanti kázali zaorat. Práve to o.i. prinútilo majora Hubala, aby oddiel zredukoval a vyhýbal sa verejným stykom s obyvateľstvom.

Ale pripomeňme jeden fakt. Nedaleko Anielina je dedina Poświętne a v nej kláštor otcov Filipínov. Hovorí Józef Kwaśniak z Porąb: „Bol to prvý deň roku 1940. Bol som vtedy v kostole na omši. Kostol bol preplnený ľuďmi a naraz sa čosi prihodilo. Ľudia sa rozstúpili uprostred kostola a do hlavnej lode vstúpil oddiel. Boli sme prekvapení, ako major mohol voviť svojich vojakov do kostola. Predsa v Poświętnom bola policajná strážnica a boli tam aj Nemci. Ľudia boli šťastní, keď videli svojich vojakov. Začali šepkať, rozprávať o tom, že nie sme sami pred nepriateľom, že Poľsko sa nevzdalo, že nadálej bojuje. Boli sme šťastní.“ Túto výpoved' uvádzam za Annou Włodarczykovou, ktorá na ekonomickej priemyslovke CZSR v Lipinach písala maturitnú prácu z dejepisu o oddiele majora Hubala.

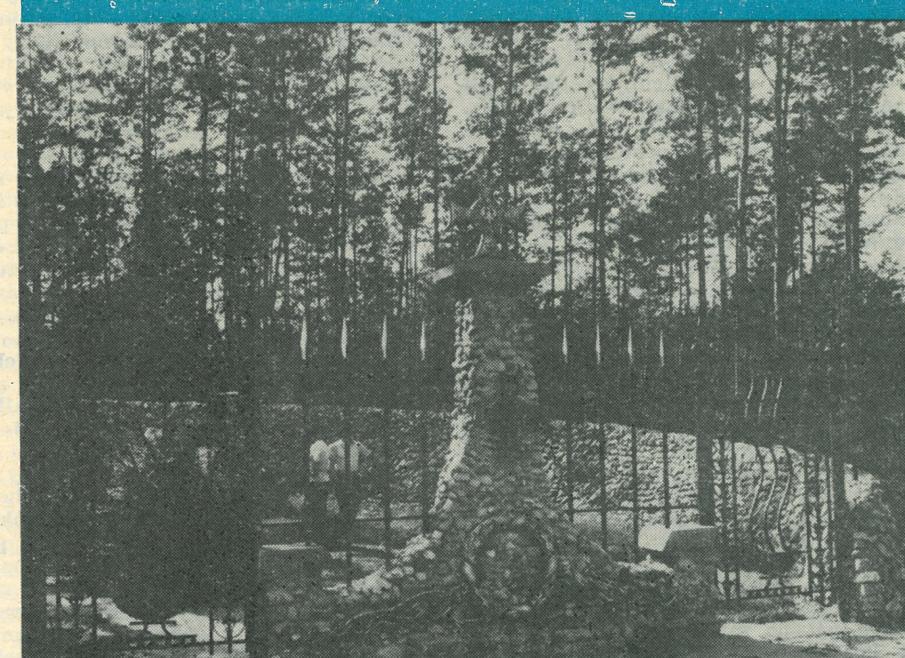
Major Hubal padol v boji s prevážujúcimi silami okupantov. Ale pre nacistov sa zdal byť nebezpečný aj po smrti. Jeho telo Nemci odviezli na neznáme miesto a podnes sa nevie, kde je. Avšak nevyryli z pamäti ľudi meno prvého partizána. V jeho diele pokračovali iní. Malo by sa súrīť spomienky na neho nielen v septembri — mesiaci pamäti, ale vždy.

Text a foto: MARIAN KAŚKIEWICZ

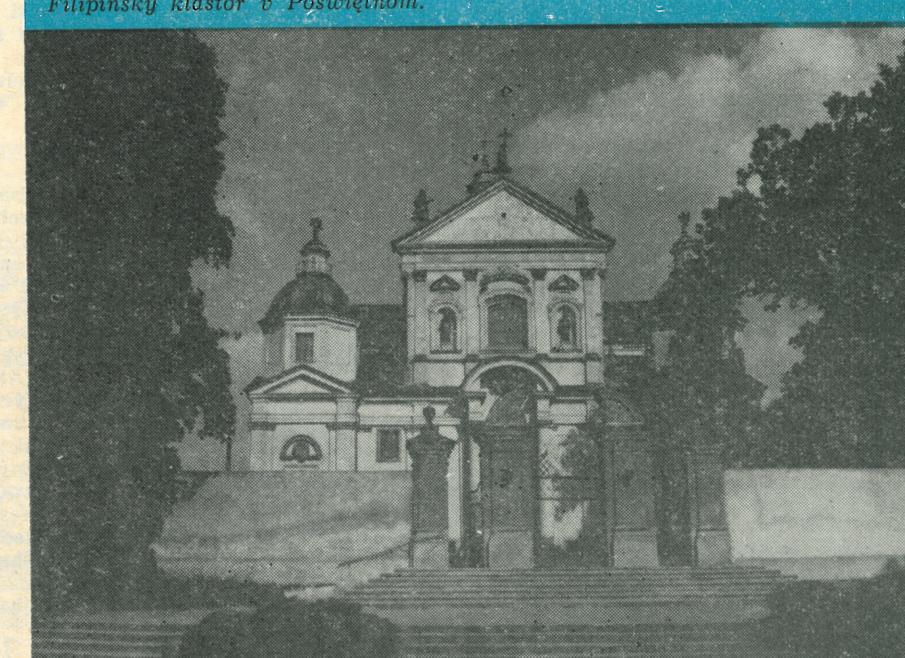
Tadiaľto vede cesta k obrannému násypu mjr. Hubala. Uprostred, na mieste kde padol prvý poľský partizán, stojí pamätná tabuľa, pred ktorou návštěvnici kladú kyticice kvetov.

Hubalovské lesy a rieka Pilica, na obzore dedina Anielin.

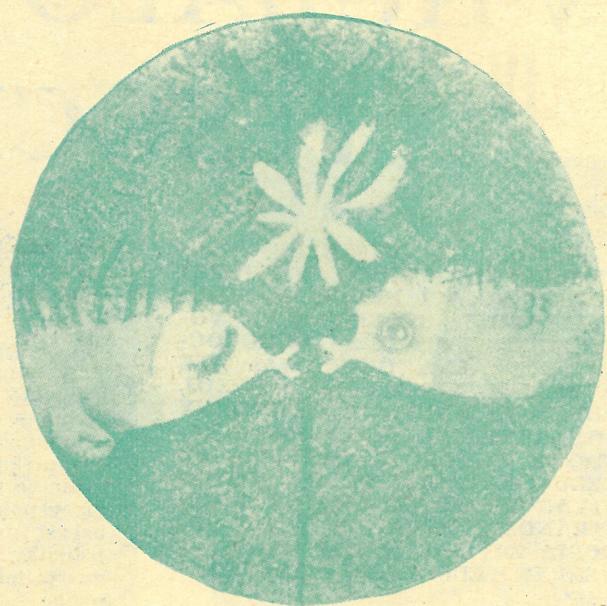
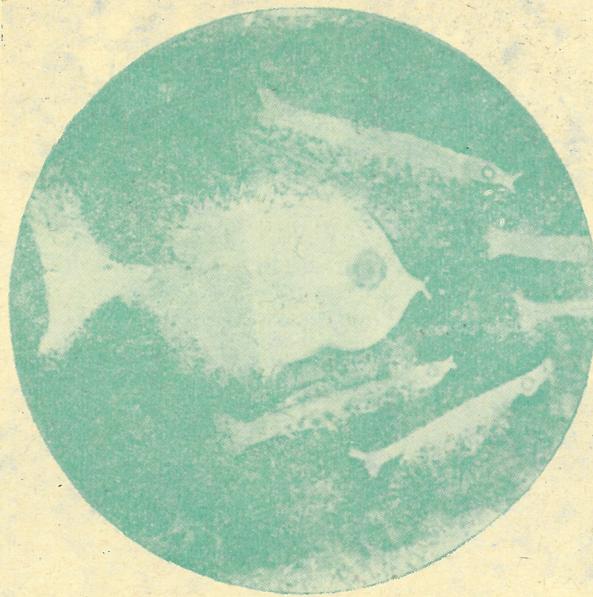
Násyp mjr. Hubala, miesto kde padol.

Filipínsky kláštor v Poświętnom.

Ota Pavel

s ponorkou na ryby

Touží jsem aspoň jednou v životě cnytat ryby na velkých řekách, na obrovských jezerech a mořích, která jsou velká už proto, že to jsou moře. Dlouho se mi nedářilo. Lovil jsem na americkém jezeře Lake Michigan u Chicaga, ale jen malé okouny, chytal jsem v Dněpru štíky, ale ty také nebyly velké. Člověk musí zrejmě každou zemi znát, musí poznat zvyky ryb a musí mít čas a peníze, zajet si anebo zaletět na velké ryby tisíce kilometrů daleko. Tepřve v Polsku mi svitla naděje, že si zalovím na moři. Polská admirálka mě pozvala do vojenské ponorky. Radostně jsem pozvání přijal, ačkoliv jsem o tom neměl ani ponětí, a už vůbec jsem nevěděl, jestli se dají z ponorky lovit k jízdy ryby. Jako první jsem sbalil na podvodní cestu svůj pytlácký prut od pana Toníčka z Braníka. Byl ze čtyř krátkých dílů a dal se schovat pod kabát. Takové stahovací a skládací pruty se dnes dělají běžně, ale tenkrát to ještě byla vzácnost. Vybral jsem si také Heintzovy těžké stříbrné třpytky a hromadu cingrlátek a šidítek k oklamání mořských ryb. S prutem pod kabátem jsem nastoupil na motorový člun Sirény, který měl na boku velkou, nahatou mořskou pannu s šupinami na spodní partii těla. Moře bylo napuštěné modrými a zelenými plachami vody, většimi, než je Václavák. Moře je vůbec největší náměstí světa a život je hlavně pod tím náměstem. Krájeli jsme vodu a rězali vlny, ty děti moře, znova a znova se rodíci. Mladíčký šéf člunu Sirény, který uměl slušně česky, vyhlížel ponorku, která měla být na té a té zeměpisné délce a sířce, mořská panna si šplouchala šupinatý ocas ve vlnách. Nadra měla krásná, pevná, omalovaná a suchá, protože k nim vlny nedosahovaly.

Cítil jsem se báječně.

Konečně sebou šéf Sirény pohnul a rychle mi podával dalekohled, abych si prohlédl ponorku. Ale já nevíděl necvičeným okem nic, jenom čárečku na obzoru, která mi připadala jako velrybi dítě na peřinách z vln, jak jsem je vídával ve filmech. Všichni však horlivě kývali, že to je ta ponorka. Mířili jsme k ní. Narostla na osmdesát metrů a podobala se velkému reklamnímu doutníku Abadie. Horějšek měla šedomodré a bílého zeleného.

Vítal mě sám kapitán ponorky Sup, Czeslaw Obrebski. Také chromná pu-klice odskočila a udělala rump! rump! Z ponorky vyskočili jak v Puškinově pohádce statní junáci.

Cestná roto, vlevo hled!

Vítali mě jako generála ze sousední země, jejíž hlavním mořem je Rožmberský rybník. A pak, byl jsem človíček, který nic neznamenal a navíc měl pod vybouleným kabátem Tronickův pytlácký prut, s nímž se chystal ztenčit rybí zásoby Baltického moře. Kapitán Czeslaw Obrebski mi jako většina cizinců nejdřív vyprávěl o Československu. Chodil s českou holkou, a ta ho zkamala. Sbírá české známky, a ty ho neklamou. Na nich je vidět kultura Čechů. Ty známky jsou zrcadlem, které říká: Patříte k těm nejkrásnějším. Vypráví mi o známce Kleopatre, která si medí na zeleném divanu. Známku neznám, znal jsem jednu Kleopatru z naší uli-

ce, a to byla pěkná mrcha. Pak mi kapitán vyprávěl ještě o dalších známkách a jeho ponorka plula ke Švédsku. Švédsko má známky daleko střízlivější. Pak mi předvedl svou ponorku od přídi k zádi. Byl tam také nějaký admirál, zřejmě na inspekcii, jmenoval se, myslím, Romanowski. Zatímco Obrebskému bylo třicet, Romanowskému bylo dvakrát tolík. Vyypadalo jako chovatel králíků. Většinou mlčel, necítil potřebu o něčem vyprávět. Člověk je zvyklý, že většina lidí se před druhými okamžitě vytahuje — svou krásnou výslovností, auty, příjmy, vilami, chatami, vědomostmi, tituly a hodnostmi, vyznamenáními a kulturností a taky známostmi nebo svými psy. Pan Romanowski bude zřejmě kancelářská myš, ze které udělali postupem času a protekce admirála.

Pan Obrebski mi ukázal skvěle sehranou posádku. Posádka během sedesáti vteřin zmizí a ponorka se ponori. Nad vodou plula čtyřicetikilometrovou rychlostí, pod vodou pluje dvacetkou. Když byl Sup nejmodernější ponorkou světa. Holandsko jí postavilo pro Polsko před válkou za devět milionů dolarů. Periskopy. Telefony. Odpalovače raket. Ponorka má deset střel. Zásah jistý do pěti kilometrů. Dole pracují tiše strojníci. Jsou svlečeni do půli těla jako havíři v teplých slojích. Mají tu medvídky s růžovými čumáčky a panenky na hraní v růžových šatičkách a s botičkami. Kdyby umírali, hráli by si s nimi? A příspědené fotografie vnadných žen — drželi by je snad v rukách? Smrt v ponorce je prý nejstrašnější. Horší než v hořícím letadle aneb pod pásy tanku. Rozbitá ponorka klesne často na dno a už nemůže vzhůru. Vyplave jen pár lidí, kteří se vystřelí jako torpeda. Ostatní čekají hodiny a hodiny, než dojde poslední vzduch a než odejdou kamarádi, kteří mají slabší plíce. Nakonec umřou nejsilnější. Ponorka duní pod vodou. Rve a třese se, želesní koně uhánějí. Jako když pod vodou letí velké letadlo, takový je to pocit. Jenže daleko stíněnější. Mám na sobě tlak tisíců krychlových metrů, které mi svírají duši.

Snažím se zapomenout. Místem se šetří. Lůžka se vysouvají na noc z boku a potom visí na řetězech. Jídelní stůl se spouští ze stropu. A když se spustí:

„Proszę panów, obiad przygotowany!“

Zasedáme ke stolku, kolem jsou modré pohovky. Sedím mezi Obrebským a Romanowským. Kuchynka je malá a teplá jídla se nevarí. Studená ovocná polévka. Klobása. Šunka. Pan Romanowski mi dolévá anglický čaj a ptá se mě, jestli jsem byl také na vojně. To víte, že byl, pane Romanowski. Za války jsem byl ještě mladý. Ale po válce jsem byl voják. V Orlických horách jsem dokonce vyhrál závod hlídek. Plížili jsme se pod překážkami. Stíheli po nás patronama. Slepýma. Spali jsme na sněhu bez stanů. Bylo to strašně těžký. Třesky — plesky — plác. Můj tatínek mi poslal jednou na vojnu rybářský prut, a tak jsem chodil na pstruhu. Víte, pane Romanowski, můj tatínek chová králiky. Šampańské, ty přece znáte, ne?

Pan Romanowski vrtil hlavou, že nezná, ale poslouchá. Dolévá mi čaj a

pak mě prosí, jestli bych mu mohl říci něco o chrámu v Kutné Hoře, viděl ho na obrázku.

Sdělil jsem mu, že je to chrám velice pěkný. Klenot. Víc jsem nevěděl. Romanowski se usmál a já si poprvé prohlédl jeho oči. Spatřil jsem v nich velikou únavu, jako by obešel pěšky celý svět a na té cestě trpěl daleko víc než Kristus Nazaretský. Asi nebyl chovatelem králíků.

Potom se mě kapitán Obrebski zeptal, jestli mám nějaké přání.

„Mám s sebou prut a rád bych lovil mořské ryby.“ Přikývl a povídal něco o Švédsku a tam že zastaví ponorku a já budu chytat.

„Kiedy będziemy zbliżali się do Szwecji, zatrzymamy się i pan spróbujesz to na nowo.“ Ponorka ještě hodinu plula a zastavila se. Vystoupil jsem na přídi. Foukal mírný větrík a čerpal hladinu, což je pro třpykování příznivé. Místo zábradlí tu bylo ocelové lan, takže jsem nemohl spadnout do moře. Vojáci a důstojníci mě zdáli pozorovali. Sestavil jsem prut a na konec jsem dal třpytivého Heintze s olovem, aby třpytka klesla hluboko pod vodu. V duchu jsem si moc přál, aby se nějaká barevná potvora spletla a abych neutřížil ostudu, když mají Poláci tak dobré mínění o našich známkách a o chrámu svaté Barbory v Kutné Hoře. A nahodil jsem třpytku do modrého nekonečna. Hrál jsem si s ní, když jsem ji táhl, nechal jsem ji klesat a stoupal, prudce jsem ji navíjel pro ryby bleskurychlé a pomalu přivíjel pro lenivé rybí poutníky. Hodil jsem třpytku desetkrát, stokrát. Vyměnil jsem ji, dal jsem jiné třpytky. Americké bláznivé. Francouzské přesně vysostruhované. Japonské třpytky jak pírko lehké, s peřím z nádherných ca-jek. Celá ponorka čekala. Poláci měli. Jen jednou jsem zahlédl, jak jede za třpytkou tmavý velký stín, ale ryba si asi chtěla jen prohlédnout, co je to tam za blbost. Za půl hodiny jsem to sbalil. Poláci mávli rukou, že to nevadí, ryby tu asi nejsou.

Pluli jsme nazpět k Polsku. Celé hodiny jsme jeli po povrchu. Stáli jsme na přídi a měli. Baltik byl temný a studený. Všude mír a klid.

Pak motory zastavila a na palubu vyšel námořník urostlý jak boxer, a v ruce nesl želesnou kouli, ze které se kouřilo. Vrhl ji co nejdál od ponorky.

Za chvíli se ozval výbuch. Námořníci

nasedli do malého gumového člunu.

Měli v rukou podběrák a takový košík, na prádlo asi. Brzy vyplaval ryba.

Převracely se a točily ve smrtelných křečích. Námořníci je nabírali podběrákem a dávali do toho košíku.

Pořád se objevovala nová a nová rybí těla a mnohá byla zbarvená jako růžové a fialové květiny a nebo dokonce bizarní květy orchidejí. Byla krásná ale už umírala. Tak jsem to nemyslel,

to jsem přece nechtěl. Zdálo se mi, že

v tom jsou i mořští koníci se svými kostěnými pančíři, kteří měli právě

osedláno a chtěli jet někam na vandr.

Námořníci mi postavili k nohám plný košík a boxer se ptal:

„Jest pan zadovolony?“

Přikývl jsem, ale do košíku jsem se

nemohl podivat. Něčeho jsem se bál a

nevěděl jsem čeho. Snad jsem se bál

očí ryb, které jsem předtím nikdy ne-

viděl, snad jsem se bál, aby jedna ryba

ba neměla oči lidské. Anebo jsem se bál těch mořských koníků, kteří by mohli zařehtat jako opravdoví koně, než je člověk zastřeli anebo zabije kulkou pumou.

Pluli jsme a setmělo se, v dálce se třepotala světla mořského pobřeží. Na zádi brnkla kytna námořníka Rudolfa Francouze. Chlapci zpívali o těžké práci ponorkáře a o tom, že se již o krent pod vodou vrací do rodného přístavu.

Přesedl jsem zase na motorový člun Sirény i s rybami, zatímco Sup vplouval po vypálení světelných signálů do vojenského přístavu.

Šéf Sirény se mě zeptal česky:

„Byl ještě někdo na Supu?“

„Nějaký pan Boleslav Romanowski.“

„Vy jste viděl Romanowského? Mluvil jste s ním? To máte štěstí!“

„Proč?“

„To by byla dlouhá historie. Celé Polsko už porobili a on bojoval. Byl zřejmě nejstatečnější velitel ponorky za druhé světové války. Když mu fašisti potopili ponorku Jestřáb, vypával těžce zraněný s polskou vlajkou a námořníci ho do ní zabalili, aby nevykrvácel. Plul pak na ponorce Džík — Divoký kanec. Potopil devatenáct fašistických lodí s šestatřiceti tisíci vojáků.“

Šéf Sirény zmlkl a já pomyslel na to, že se mě Romanowski ptal na Kutnou Horu. A napadla mě bláznivá myšlenka. Tolik potopených vojáků, to je obyvatelstvo pro dvě Kutné Hory dohromady. Šéf Sirény pokračoval:

„Víte, zpívají se o něm písni.“ Začal si broukat:

Celá flotila se směje, že jim Kanec říkají, ale za tím Kancem plameny vždy šlehají.

Míčel jsem. Kolikrát jsem se už v životě splet. Ti nejskvělejší lidé jsou ti nejskromnější. To jenom hlapáci a ubožáci potřebují o sobě mluvit, aby sami ve svých očích vyrostli. Já jsem taky Romanowskému vyprávěl, jak jsem jednou hrdinně podlézal překážkovou dráhu v ohni slepých střel. To se tedy musel asi bavit.

Až pojedu do Kutné Hory, vysotím pro něho ze všech stran světa ten chrám. Vystupoval jsem na molu, ten ze Sirény na mě volal: „Máte tu ryby, co jste nachytal?“

Dělal jsem, že neslyším, a dal jsem se do běhu. Myslel jsem při tom běhu na jazero Michigan a řeku Dněpr, kde jsem dopadl podobně neslavně. Jenže to bylo s menší ostudou než na ponorce Sup, jejíž světla už blikala v přístavu. Snad budu mít příště větší štěstí na tom modrém kopci světa, jakým je moře. Snad si příště konečně zachytám na moři. Hodim pak do vody bójku a zapichnu do ní svou vlajku. Bude z jedné strany bílá jako měsíc, který do moře zapadá a celý se tam vejde, a z druhé strany bude zlatá jako slunce, které se z moře vynořuje. A na té vlajce bude nakreslena ryba. Ta ryba bude zvláštně červená jako výbavá Kleopatra na zeleném divanu. Oči bude mít z duhy.

(Úryvek z knihy Oty Pavla Jak jsem potkal ryby)

Kresby Jaroslava Šerýcha

Na prosby mnohých našich čitateľov sme v minulom čísle Života začali uverejňovať výňatky zo známeho románu Červené víno od Františka Hečku. Dej románu sa odohráva na južnom Slovensku. Urbán, syn bohatého sedliaka Michala Habdžu, sa ženou s chudobnou Kristinou, ktorá prichádza do bohatého domu Habdžovcov za nevestu. Kedže rodičia strpčujú mladým život, Urbán aj so ženou sa rozhodne odísť z rodičovského domu. V susednej vinohradnickej obci Vlčindole si mladí Habdžovci kupujú domček a malý vihorad (to ste si prečítali v minulom čísle). Zasa v tomto čísle je výňatok, ktorý hovorí o tom, ako Urban a Kristína prichádzajú do Vlčindola. Román v krásnej slovenčine rozpráva o osudech rodiny Habdžovcov, ich susedov a rodiny, o ich tažkej práci a vrelej láske.

Výňatky z Červeného vína budeme uverejňovať na pokračovanie do konca tohto roku.

V čase, keď vstupujeme do Vlčindola so svojou veľmi divnou rozprávkou, čupí si v ňom už tridsať podpiavničených chalúp. Povera tvrdí, že keď sa sem schádzali, sám Zlý mykol sa na retazi a strašne zrúkol. Po takom zvítaní rozprchli sa kdektorá. Pokryli sa po kútoch a výmoloch. Sedia, kam dobehli v strašnom strachu, ktorý sa rovná smrti. Všetky zbledli a zosineľi. Odvtedy sú biele s belasými obrovanskami. Len klobúčiky majú rozdielne: tieňtu do škôrkovej z tučnej zelenomiskej slamy, hentamtie škridlíne zo slivnického ilu. Obklonené sú štíhlym prútím jabloni a sliviek. Aj by ich bolo poklaňať za hriby v tráve, keby v nich nebývali ľudia!

Vlčindolskí ľudia ustavične sa ryjú v zemi. Klčujú a sadia, stínajú a podsádzajú. Ruky priprutnávajú k motykám a rýlom, chrbty podkladajú pod putne s hnojom. A žijú život plný a hustý a tažký ako klát. Nepoznajú zelenomiskej lenivosti ani slivnickej nicomnosti. V rokoch úrodných hodujú pri plných misách a pohároch. V rokoch jalových klajú pôvodcovi mrazov a ľadovecov, fyloxe a peronospór. Vtedy sa Zlý cez deň rehoce a zapisuje vlčindolské duše bielou kriedou do komína. Ale keď spŕchne večer, už skrípe zubami a opľúva menoslov vlčindolských ľudí spenenými slinami, lebo v každom dome sa odrieka bolestný ruženec a po každej trpkej desiatke pridáva sa prosebne:

— Aby nás Pán Boh od navštívenia a zloby diabolskej zachrániť ráčil!

— Svätý Urban a Vendelin, orodujete za nás!

Z neprehľadného zástupcu svätyň a vyvolených božích uctievajú Vlčindolci len týchto dvoch najužitočnejších. Urban odhľaňa od nich mrazy a ľadovce. Vendelin striehne, či od Zelenej Misy nekradne sa k nim svinský důl. Za verné služby postavili im maličké kaplnky pod Baraňou hlavou. Dve: Urbanovi zhora, Vendelinovi zdola...

Na juhozápade, na holom priestranstve, za Lúčkami a Kónopnískami, ktorími preteká lenivá Prašivá voda, porohadzované sú zelenomiské domy, akoby z vreca vysypané na holú zem. Dopröstred tohto rolníckeho neporiadku zapichnutý je farský kastol ako holubník na jozefykom majeri. Majer kysne pod vlnami nízkych kopcov ako vred. Na juhovýchode, už skoro pod obzorom, nakopilo sa čosi obrovské. Tréť z toho tucet veží a tucet fabrických komínov. Z veží vznáša sa k nebu kadičkový dym kresťanských modliteb a komíny vyfukujú čmud nízkej hmoty, praženej na ražni. Touto udiarou nábožnosti a hmotárstva je Slivňou

František Hečko

ČERVENÉ VÍNO

Vitajte, dobrí ľudia!

(úryvok)

nica, okresné mesto. Vyznačuje sa odpúštaním hriechov a páchaním oplanstiev. Oplanstvá udržujú si v čestvom stave bohatí Slivničania a pokánie činia zástupy ľudu z okolitých dedín.

Ach, ako celkom ináč je vo Vlčindole! Tam nies pána okrem richtára. Tam nik nedovídai. Tam sa žije život jednoduchý a holý a ostrý ako nôž. Všetky zložitosti prichodia do Vlčindola zo Slivnice výmenou za červené víno. Susedná Zelená Misa dováža sem na bujných žrebcoch mocné nevesty a ochotne prijíma smutné pohrebne sprievody vlčindolských mŕtvych.

V ktoromisi roku na počiatku tohto storčia prišli do Vlčindola, do polopráznej chalupy vo Vlčich kútoch, kde je svet najhlbší a najhrbatejší, noví ľudia: Urban Habdža so ženou Kristinou a s chlapčatom Markom.

Je november, po Martine, podvečer, keď primíza a nadrobno trúsi sa sneh. Vyšli zo Zelenej Misy so všetkým, čo mali, a toho je, okrem nádeje na lepší život, namále: kára dokopista naľožená strovou a batohmi so šaštvom a perinami, strakatá kravička a za voz najrozličnejších rárohov, prikrytých viazanicami ďateliny a otepou slamy.

Pravdaže, voz s koňmi odpočítať, lebo je najatý, aby zbytočne nemýnil zvedavých domorodcov. I tak, len čo sprived prešiel cez Čertovu hubu, zhŕňajú sa k ceste. Najprv sa len divajú, koho to parom vlecie, ale keď spoznajú Habdžovcov, o ktorých sa často klebetieva i vo Vlčindole, rozjasňujú sa im tváre. Nezvyklým krikom, aspoň pre prichodiacich, ktorí ešte nevedia, že krik je vo viničných horách zaužívaný zvyk, zvolávajú sa zo stráni a chrbtov:

— Habdžovci idú!

Čosi-kamsi sa príselci ocitajú v zástupe udivených ľudí, veselých ako na svadbe, nestacia podávať ruky a odpočedať na všetko „Dobré zdravie“ a na všetky milé „Vitajte u nás!“. Kým prišli do Vlčich kútov, lebo Vlčindol okrem iných svojich neeností je i dlhočízny ako had, pokrikujúci zástup, ktorý hrubne a zatarasuje cestu, i tak dost úzku, počína si s nimi prinajmenej tak, akoby ich bol vyslobodil z horiaceho domu.

Urban s Kristinou od rozčúlenia hlúpnu. On v reči s chlapmi ani si neuvedomuje, kedy a kto ho vyvliekol z káriska, len naraz vidí, že kráča volne, kym sa kára už nadhadzuje na zmrzakach ďaleko vopred pred Baraňou hlavou. Jej najprv vydrmili z

ruký retiazku so strakatou kravičkou a nevie, ako sa mohlo stať, že i Marka jej sňali z chrba. Až sa strhla, viac, ako si ho mladé vlčindolské matere podávajú z rúk do rúk, ako ho poňažkávajú, zvedavé, kolko asi váži ovocie, ktoré sa Kristíne Svatéj narodilo z takej veľkej lásky a v takých poslefaných okolnostiach...

S takým zvítaním Habdžovci nepočitali. Za Baraňou hlavou ponúkajú ich vínom. Nepíti znamená smrtele urazit Filipa Rajčinu a Olivera Ejhledjefku a zavesiť si na krk odrazu dva hriechy. Podovalujú sa teda kráčať, kam ich tisnú, a robit, čo chceú.

Ani času nenašli obzrieť si svoj vlastný domec a očami pohádzať po záhrade a po dvorec. Kristínu s Markom pojimajú do Slivnických, kym sa v domci rozkúri a kde čo porozkladá, a Urban, zapletený do reči s Oliverom, ledva si všíma, že mu otvárajú chalupu i maštačku-šopku a z káry a z voza vykladajú a zanášajú, kam čo patrí. Ked vchádza dnu, chlapi práve kladú Kristínu truhlu v izbe medzi obloky a ženy rozžihajú oheň v piecke. Duria ho von, lebo im prichodí hotovať postel i poriadne zamiešť a vyvetrať. Trati sa do maštálky-šopky, i vidí Olivera Ejhledjefku krútiť sečovicu a Tomáša Slivnického nastielat datelinu a podnožkováť. Tolkó ochoty nečakal...

Ked sa roztieklá noc, mladí Habdžovci striašajú zo seba prijemné rozčúlenie. Uložili Marka spať, už dávno spiaceho, a premýšľajú, či sa oplatí chystať večeru. Chodia po kuchyni, dosť úzkej a studenej, lebo má tehlovú dlážku, miestami už vydratú, a svorne usudzujú, že na tehly položia dosky. Kristína hrkoce hrncami a obzera sporák, a hoci od rána nejedla, i myšlienka na večeru prieči sa jej v hrdle, Urban hryzie chlieb, ktorý si primiesli zo Zelenej Misy, ale mu nechuti. Vracajú sa do teplej izbice, vešajú lampku na kliniec medzi obloky a naslúchajú, či je Markov spánok naozaj spokojný. Zistujú, že postelné prikrývky dosť dobre nahradia záclony na oblokoch, kym sa Kristíne podarí vyloviť svoje z truhly, a prezerajú, čo všetko v izbe našli a čo si k tomu priviezli sami...

Vtom na obloku zvonka zabubnuje čiasi ruka. Počutí dutý hlas:

— Otverte, dobrí ľudia!

Vchádzajú tria chlapi a dve ženy. Chvíliku ostávajú stáť pri dverách, tak sa zdá, že s rozpakmi na tvárich, ale po pozdraveniach vykračuje spomedzi

prichodzich širokoplec chlapisko do prostred izby a dáva sa kázať:

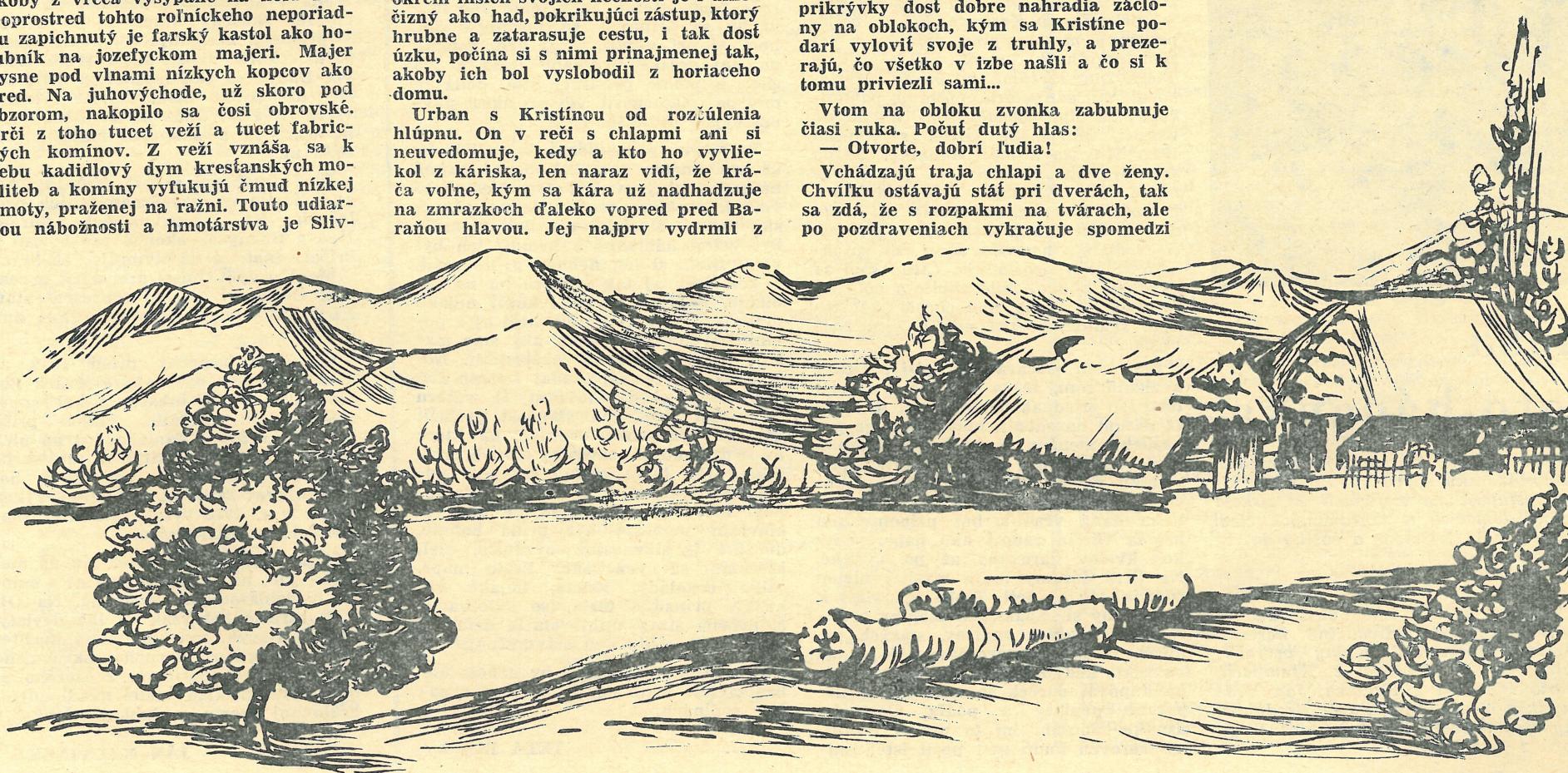
— Nehnevajte sa, mladí ľudkovia, že nočnou hodinou prichádzame do väčšieho príbytku. Ale vieme, že priviedol vás sem dobrý úmysel pokojne žiť medzi nami. Z tohto domu ubehol nám gazda s rodinou do Ameriky. A vste tento opustený dom poctivo nadobudli. Ste ešte mladí a plní chuti do roboty. Budete sa tu musieť trošku ohňať. Všeljaké trápenie vás tu ponachádzza. Ale verime, že všetky protivenstvá premôžete a budete si tu žiť ako v rajskej záhrade. Vitajte medzi nami! Prajeme vám dobré znášanie sa a múdre gázdovanie.

Habdžovci sú prekonaní.

Vinčovníkov necilo príst s prázdnymi rukami. Vendelin Babinský, vlčindolský richtár, kladie na stôl džbán s vínom. Tučný Pavol Apoštol košiček s jablkami. Stará Barbora Slivnická kozáčik s mliekom a tri homolky syra na malovanom tanieri. Žilovatá Filomena Ejhledjefková pečený chleba. A červený Filip Rajčina ruženec údených klobás...

Neskoro v noci, keď návštěvnici odšli, padajú si mladí Habdžovci do náručia. To je jediné možné dokončenie dňa, v ktorom sa dopustili i planého činu i vykonali veľkú vec. Mičia. S hlavami sklonenými druh druhovi na pleciach urovnávajú si v mozgoch udalosti, vymykajúce sa z ich ešte nedávnej programovitosti. Stoja pri lampke, opretí laktami o Kristínu truhlu. Vonku za oblokmi vymáha sa vetrik. Fučí v prítočnej jaboliových haluzí. Dvihajú hlavy. Aké je to tu všetko iné. Ani vietor tu tak nezavája ako v Zelenej Mise. Iba fičí. Pohvizduje si pesničku. Dívajú sa jeden druhému do očí. Plné ich majú svetla lampy. A každé svetlo očišťa. Tváre sa im vyjasňujú. Čmud života z nich steká. Cítia, že dnes dozrelo v nich čosi odvážne a slobodné. Sú už celkom hotoví do nastávajúcej ruvačky životom.

Začína im byť dobre.

MLADÍ ZA MIER

Koncom júla a začiatkom augusta sa konal na Kube XI. svetový festival mládeže a študentstva. Hlavné mesto ostrova slobody na Karibskom mori — Havana, hostilo po deväť dní skoro dvadsať tisíc chlapcov a dievčat zo všetkých svetadielov našej planéty, ktorí prišli sem manifestovať svoju solidaritu a vyjadriť najväčšiu túžbu a vôle mládeže sveta — žiť v mieri a priateľstve.

Volanie mladých po mieri, ktoré po prvý raz odznelo na prvom svetovom festivale v Prahe v roku 1947 a bolo vedúcou myšlienkovou i ostatných festivalových stretnutí mládeže, je mimoriadne aktuálne aj dnes. Agresívne imperialistické sily nadálej rozdúchavajú plamene vojny a nepokojo. Z roka na rok vzrástajú výdavky na zbrojenie, ktoré pohlcujú miliardy dolárov, stupňuje sa nezamestnanosť, ktorá zvlášť postihuje mladých ľudí. Preto heslo festivalu „Za antiimperialistickú solidaritu, mier a priateľstvo“ si získalo obrovskú popularitu a podporu na celom svete. Mládež tvorí totiž polovicu ľudu našej zemegule a jej hlas v najdôležitejších otázkach súčasnosti má veľký význam, d'aleko predbieha snahy a úsilia dnešných pokolení.

XI. festival bol najväčším a najreprezentatívnejším politickým fórom mládeže, aké kedykoľvek malo miesto na svete. Do Havany prišli predstavitelia 1650 mládežnických organizácií zo 145 krajín. Po prvý raz v tak

velkom rozsahu sa na ňom zhromaždili popri komunistickej mládeži mládi socialisti, liberáli, sociál demokrati, konzervatisti — mládež rôznych názorov a povolaní, všetkých rás a farieb, všetkých vyznani. Táto reprezentatívnosť festivalu dáva mu morálne a politické právo vyjadriť sa v mene celého mladého pokolenia k najdôležitejším súčasným problémom.

Tieto problémy sa odzrkadlili v bohatom programe tohto najväčšieho svetového mítingu mieru, na stovkách podujati, stretnutiach, diskusiach. Rokovania, ktoré sa konali v niekoľkých diskusných centrach, sa však úzko spájali s hlavným festivalovým heslom. V prvom rade týkali sa pôsobnosti mládeže a jej boja za svetový mier, bezpečnosť a medzinárodnú spoluprácu. Veľa pozornosti venovali účastníci boju mládeže proti kolonializmu, fašizmu a rasizmu, boju za národnú nezávislosť, za vytvorenie nového ekonomickejho poriadku, za práva mládeže v kapitalistických krajinách, za sociálny pokrok a demokraciu, ako aj otázkou solidarity s bojom mládeže a študentov v Južnej Afrike a Latinskej Amerike, najmä v Chile, a iným problémom, ktoré trápia súčasný svet.

Mladí ľudia v kapitalistických krajinách na vlastnej koži pocitujú absurdnosť ekonomiky súčasného sveta a debre si uvedomujú, čo je ľudstvu prospěšné a čo zhoubné. Vedľa práve nezamestnanosť, hľad, ktorým dnes trpí

tretina ľudu, k tomu analfabetizmus a využitie miere práve najmladšiu generáciu. Zároveň ju však privádzia do radov pokrovových organizácií, medzi stúpencov myšlienok Svetovej federácie demokratickej mládeže, ktorá od svojho vzniku zohráva dôležitú úlohu v antiimperialistickom boji mládeže sveta, za mier a pokrok.

Havanský festival bol bezpochyby úspechom myšlienky súčinnosti mladého pokolenia v budovaní lepšej budúcnosti. Prehľbil internacionálnu jednotu a spoluprácu s pokrovou, protiimperialisticky zameranou mládežou, zdrojil všetkých mierumilovných mladých ľudí do boja za novú tvár sveta, svet spravidlivý, mierumilovný, bez strachu o ľudsku existenciu. V tomto duchu vyzneli aj všetky dokumenty prijaté mládežou na festivale.

Veľky, priam symbolický význam má aj skutočnosť, že festival sa po prvý raz konal mimo Európu — na Kube, prvom socialistickom štáte na západnej pologuli, kde sa účastníci mohli oboznámiť nielen s podivuhodnými výsledkami dosiahnutými po víťazstve revolúcie, ale aj s hodnotami, silou a rozvojovými možnosťami, aké poskytuje národom socializmus.

Významný podiel na festivalových prácach mala poľská a československá mládež, podobne ako mládež ostatných socialistických krajín. Aktívne sa zúčastnila všetkých foriem festivalovej činnosti — politickej, propagácej, kultúrnej a športovej. Dôstojne reprezentovala milióny príslušníkov našej mládeže.

JÁN ŠPERNOGA

Mohutnou manifestáciou na námestí Revolúcie v hlavnom meste socialistickej Kuby — Havane sa skončil XI. svetový festival mládeže a študentstva. Účastníci stretnutia, na ktorom prehovoril Fidel Castro, sa obrátili s výzvou na mládež a študentov z celého sveta, aby zvýšili úsilie pre upevnenie svetového mieru a zastavenie pretekov v zbrojení.

Foto: CAF

ON A ONA

J.M. z JABLONKY: ... Tento rok cez prázdniny bola som celý mesiac u svojej priateľky v Krakove. Bol to veľmi prijemný mesiac, plný dojmov a nezabudnuteľných chvíľ. Po celých dňoch sme sa túčili po meste, navštievovali múzeá, galérie, výstavy, pamiatkové kostoly, poznala som Wieliczku, Wawel, Mariánsky kostol s oltárom Wita Stwosza a iné pamiatky. Zažila som aj milú slávnosť — priateľkine narodeniny. Dostala veľa darčekov, blahoželani a na obed sme išli tento deň do Wierzynka. Bola veľmi šťastná. A vtedy ma napadlo, že u nás sa takéto sviatky neoslavujú. Cítila som sa ukrátená o tieto milé chvíle a bolo mi smutno. Aj ja by som chcela mať takýto sviatok, pozvat naň svojich znáomych...

Bola som viackrát na Spiši a Orave a zistila som, že sa tam tieto príležitosti len zriedkakedy oslavuje. A predsa dátum narodenín bud' menín je pre každého menším či väčším sviatkom, preto zdá sa mi, že by sme na tieto sviatky našich blízkych nemali zabúdať. Aj drobný darček alebo malá kytička daná včas a bez pripomínania urobia väčšiu radosť ako napr. veľký koš kvetov darovaný až po výčítke. Na tieto dátumy majú myslieť nielen rodičia, ale aj deti. Treba ich viesť k tomu, aby si zapamätali meniny a narodeniny svojich rodičov, starých rodičov, prípadne prarodičov. Ak sú už veku, keď dostávajú vreckové, maliby kupovať darček samostatne, za ušponené peniaze a podla vlastného úsudku. Spôsobí im to nielen radosť, ale zároveň budú mať pocit istej zod-

povednosti, ktorá ich prinúti rozmýšľať, čo by sa asi oslavencovi páčilo. Samozrejme, nemusí to dopadnúť vždy najlepšie, ale som presvedčená, že aj nevhodný darček, kúpený s dobrým úmyslom, urobí rodičom a iným radosť.

Je pochopiteľné, že v tento deň malo by sa pripraviť slávnostnejší stôl, keď aj pri večeri, a aj keď nebudú na nej nejaké vyberané jedlá a iba čisto a pekne prestretý stôl, dodá to dňu na sviatlosť, vytvori akési slávnostnejšie ozvdušie.

Tu musím poznamenať, že rodia by už vonkoncom nemali zabúdať najmä na narodeniny svojich detí. Nestojí to vela a urobíme svojim deťom obrovskú radosť. Darčeky pre deti nemusia byť veľmi nákladné a nemusí ich byť vela. Dieťa si ich nebude príliš vážiť, a keď áno, aj tak čoskoro na ne zabudne. Podľa mňa stačí kúpiť nejakú maličkost, trebars knihu, hoci aj z povinného čítania v škole, aby sme malého oslavence úplne občastnili. Nebolo by veci usporiadat v tento deň slávnostný obed, olovrant či večeru (keď niet času, tak slávnosť preložiť na deň pracovného volna), na ktoré by si deti mohli pozvať aj svojich priateľov. Deti budú mať z takého poludnia väčšiu radosť ako z darčekov. Ešte raz podotýkam, že obed či olovrant nemusia byť príliš bohaté, dôležité je slávnostné ozvdušie, cieľ, ktorému sú venované. Preto napr. šálka čokolády, kakaa, nejaké zákusky, prípadne torta (so sviečkami) či ovocné šťavy úplne stačia detským hostom a urobia deň slávnostnejší.

Pouvažujme o tom, či by nebolo dobré zaviesť tento pekný zvyk aj v našich rodinách.

TETA DORA

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje poprednú československú speváčku, ktorá už roky vystupuje na estrádach a získala hodne domáčich a zahraničných cien. Napište nám jej meno a pošlite do redakcie.

*

V Živote č. 7/78 sme uviedli známu poľskú filmovú a divadelnú herečku Elžbieta Starosteckú. Knihy vyžrebovali: Štefánia Mošová z Krempach, Mária Bigosová z Kacviny, Ján Bednarčík z Novej Belej, Pavol Brodniansky z Rimavskej Soboty a Eva Stanová z Fridmana.

MAJSTER DISKU

Prednedávnom sa v Prahe skončili majstrovstvá Európy v ľahkej atletike, ktoré priniesli Československu pekný organizačný, ale aj športový úspech. Podrobne výsledky priniesla denná tlač, rozhlas a televízia, ktoré milovníci športu iste bežne sledovali. Pražské majstrovstvá znamenali pre mnohých mladých atlétov vstupnú bránu k veľkej športovej kariére, k medzinárodným úspechom. Zase na druhej strane štart na týchto majstrovstvách bol pre niektorých športovcov posledným pretekárskym vystúpením na štadióne. Práve k tým, ktorí sa po ME mienia vzdáť aktívnej športovej činnosti, patri o.i. aj vynikajúci československý diskár, dnes 41-ročný LUDVÍK DANĚK. Bude preto zahodno predstaviť aspoň stručne niekoľko faktov z bohatej kolekcie úspechov tohto znameniteho športovca.

Zaslúžilý majster športu Ludvík Daněk sa narodil 6. januára 1937 v Hořiciach v Severočeskom kraji. Zo začiatku sa venoval lyžovaniu a čoskoro dosahoval slubné výsledky. Neskor, keďže mal skvelé fyzické podmienky, dal sa nahoroviť aj na atletiku — hod diskom. Mladého športovca však v období dosiepania postihla nehoda — ľažká havária na motocykli, ktorú len tak-tak prežil. Okrem početných zranení mal natrhnutú ľadvinu. Lekári vyniesli rozsudok: koniec so športovaním. Daněk sa však nevzdal. Húzevnatostou a postupným dávkovaním tréningu sa mu podarilo prekonať komplikácie úrazu. Oblúbené lyžovanie musel sice pustiť z hlavy, ale diskárskemu kruhu ostal verný, až podnes.

Čoskoro začal intenzívne trénovať. Centimetre začali pribúdať... V olympijskom roku 1960 po prvý raz prekonal 50-metrovú hranicu. Hodil 50,38 m a tréner Ján Vrábel mu už vtedy predpovedal veľkú budúcnosť. O dva roky neskôr sa jeho zverenec zaradil výkonom 56,59 m už na 11. miesto v Európe. V roku 1963 prekonal hodom 57,22 m dlhoročný československý rekord Karla Mertu. Keď potom o niekoľko týždňov prišla z Košíc správa o jeho prvom 60-metrovom hode, bolo to takmer neveritelné. No Daněk sa už vtedy pevne usadal na šesťdesiatku, čo aj potvrdil neskôr ďalšími hodmi za túto hranicu.

Olympijský rok 1964 zastihol Danka v jedinečnej forme, ako blesk sa prebojoval medzi svetovú diskársku elitu. Najprv sa zapísal do tabuľiek európskych rekordov (62,45) a na olympijskej hre do Tokia odchádzal ako veľký favorit s čerstvým svetovým rekordom 64,55 m. Štart bol úspešný — vybojoval striebornú medailu. Porazil Wella i Silvestra, predstihol ho o 48 cm len skúsený Američan Al Oerter. V priebehu nasledujúcich dvoch rokov sa už rekordy sypali ako z vreca, Ludvík Daněk sa stal majiteľom celej súrady najlepších diskárskej výkonov všetkých čias: 64,24 m, 64,33 m, 64,55 m, 65,22 m a nakoniec fantastických 66,07 m.

Hoci dosahoval skvelé výsledky, nemal šťastie na najvýznamnejších pretekoch. Na majstrovstvách Európy 1966 v Budapešti skončil pre bolesti v krízoch piaty, a na olympijských hrách v Mexiku opäť musel prenechať prvenstvo Oerterovi, ba aj reprezentantom NDR Mildemu a získal bronzovú medailu.

Najväčšie úspechy prišli však až neskôr. Najprv na majstrovstvách Európy 1971 v Helsinkách získal suveréne zlatú medailu. Potom prišli olympijské hry v Mnichove a na nich najväčší triumf — titul olympijského majstra, vybojaný posledným hodom dlhým 64,40 m. Za tento výkon dostal v r. 1972 vysoké štátne vyznamenanie — Rad práce.

V posledných rokoch sa mu už menej darilo, no aj tak vyhral ešte mnoho medzinárodných pretekov. Na OH v Montreale bol však už iba deviaty. Ludvík Daněk, mnohonásobný majster ČSSR, je typom vzorného, skromného a pracovitého športovca, z ktorého si môžu brať príklad všetci mladí adepsi kráľovnej športu — ľahkej atletiky.

JÁN KACVINSKÝ

NÁVRH MLADÝM RECITÁTOROM

LUDIA
ROKY
UDALOSTI

JANKO JESENSKÝ

PADOL KAMEŇ...

Padol kameň, padol
žblnkol potok čistý,
fúkol vïtor, fúkol vïtor,
zakývali listy.

Zapíska som nôtu,
spísklo vtáča v hore,
zavolal som do hôr čiernych,
ozvalo sa v hore.

A ten potok žblnka,
a ten list sa kýva,
a to vtáča píska v hore,
hora sa ozýva.

Ozvala sa hora,
ozvala sa skala,
len tá moja najmilejšia,
tá sa neozvala.

IVAN KRASKO

ŽIVOT

Som v znamení pokoja,
pred' zvem ťa, Život do boja
od ranných do večerných zôr,
pre krásnu deéru našich hôr.

Ó život hore! Stroj na stroj,
osedlaj koňa ľisti zbroj:
než v údoli sa celkom zvečerí,
čakám ťa, Život, v pancieri.

Až hmla sa strati z údola,
mňa, Život, nikto nezdolá,
a než sa celkom zvečerí,
tam budeš ležať v pancieri

ty -lebo ja, ty -lebo ja...
Volám ťa, Život do boja
od ranných do večerných zôr,
pre krásnu deéru našich hôr!

PAVOL HOROV

DOMA

Predsa si príšiel? Vitaj doma
Dávno si u nás neboli
— Hej trošku tvrdšie prilahlo ma
Tak zle to bolo s tebou?

Nuž veru. Narástla mi brada
Jak vidiš — takmer biela
(Napokon aj list tíško padá
ked' húška odletela)

Ale ved' nechaj také reči!
Všetko sa časom miňa
Pravdaže, kráčame ta všetci
za bránu cintorína

(A slovo čo sa v hrdle vzprieči
už ani nedojíma)

ELENA ČEPČEKOVÁ

MARGARÉTY

Čo sú to v poli za baletky?
Rozkvitli biele margarétky.
Sukničky v rose prané,
jagotom vyšívané.
Pri hudbe vánku
celý deň tancujú
prehýbanku.

Ked' zavriem oči,
v každom sa točí
biely roj ako v zrkadle.
Chcem si ich na noc
pod viečka chytíť,
budem sa potom v posteli cítiť
ako v nádhernom divadle.

slovnik Života

(49)

POLSKY

SLOVENSKY

ČESKY

ćwiczyć	ćvičiť	ćvičiť
ćwiczenie	ćvičenie	ćvičení
ćwick	ćvok	evok
ćwieró	śvt	čtvrt
ćwierćwiecze	śvtostorożce	čtvrtstoletí
ćwika	ćvikla	červená řepa
dach	strecha	střecha
strze-cha	slamená	slaměná
dal	strecha	střecha
daleki	dialka	dálka
daleko	daleký	daleko
dalekobiež-ny pociąg	dialek	dálkový
dandys	vlak	vlak
dane	fičur	švihák
danie	údaje	údaje
daniel	chod (jedlo)	chod (jídlo)
dansing	tanečný lokál	taneční lokál
dań	daň	daň
dar	dar	dar
darcie	trhanie	trhání
dare-	nadarimo,	nadarimo,
mnie	márne	marné
darmozjad	darmožrāč	darmožed
dar-nina	trávník,	trávník,
dar-o-waé	mačina	drn
darowizna	darovat,	darovat,
darzy się	odpuštit	odpuštit
daszek	darovaná vec	darovaná věc
data	dariť sa	daríť se
datek	strieška	stříška
dawca	dátum	datum
dąb	drobný dar	drobný dar
	darca	dárcie
	dub	dub

dąbrowa

dać

dásać się

daze-

nie

dą-

zyé

dbać

deska

decydo-

wać

decyzja

dedukcia

dedykacja

defenzywa

dekiel

delega-

cja

delektać

delikatesy

delimitacja

demokracja

demokrata

denerwować

denko

dentys-

ta

denuncjacja

departa-

ment

depesza

deptać

deputowany

der-

ka

deresz

desant

deser

dúbrava

dút, fúkat

mať vrtochy

úsilie,

snaha

usilovať sa

o niečo

starat sa

doska

riesiť,

rozehodovať

rozehodnutie

odvodzovanie

venovanie

obrana

veko

delegácia,

služobná cesta

vychutňávať

lahôdky

delimitácia

demokracia

demokrat

znervozovať

dienko

zubný lekár,

zubár

udanie

údbor na

ministerstvu

telegram

šliapať

poslanec

pokrývka

na koňa

grošovaný

kôň

grošovák (kûň)

výsadka

múčnik

doubrafa

dout, foukat

mít vrtochy

snaha,

usilování

snažit

se o něco

pečovat

deska

řešit,

rozhodovat

rozhodnutí

vývod

vénování

obrana

víko

delegace,

služební cesta

vychutňávat

lahôdky

delimitace

demokracie

demokrat

znevíoňovať

dýnko

zubný lékař,

zubař

udáni

údbor na

ministerstvu

telegram

šlapat

poslanec

pokrývka

na koně

grošovaný

kôň

grošovák (kûň)

výsadka

múčnik

LUDIA
ROKY
UDALOSTI

SEPTEMBER — ZÁŘÍ

1.IX.1939, o 4.45 hod. výstrely z nemeckej pancierovej lode Schleswig-Holstein namierené na Westerplatte začali agresiu hitlerovského Nemecka na Poľsko a znamenali začiatok druhej svetovej vojny. Pomer síl bol

Kedzie let prvého polského kozmonauta, majora Miroslawa Hermaszewského, ako aj predošlý let prvého československého kozmonauta, kapitána Vladimíra Remka, na sovietskych kozmických lodiach vzbudili veľký záujem našich čitateľov, písme dnes o menej známych podrobnostach kozmických cest.

Podmienky v kozme sú pre človeka krajne nepriaznivé. Základným problémom je bezváhový stav, ktorý má vplyv na všetky funkcie ľudského organizmu a predovšetkým na krvný obez. Krv „nenávahu“ a preto sa premiestňuje do horných partií tela. Iste ste si všimli počas televíznych prenosov z kozmu, že tváre kozmonautov sú ľahko opuchnuté. Je to práve následok nedostatku hydrostatického tlaku v kozme, čo spôsobuje nadmerné prekrvenie hlavy. Kozmonauti sa cítia tak, ako keby stáli „na hlave“. Premiestnenie krví uvádzajú do pohybu rôznych mechanizmov regulácie krvného obezu. Znižuje sa aj množstvo tekutín v organizme. Spolu s vodou využívanou ľadvinami, organizmus vylučuje aj sol a draslik. Bezváhový stav má vplyv aj na kosti, ktoré pre nedostatok zataženia podliehajú demineralizácii podobne ako vtedy, keď je človek dlhšiu dobu v sadre. Bezgravitačný stav má vplyv aj na svalstvo. Prvé dni po pristáti na Zemi kozmonauti vlastne nemôžu dobre chodiť a proces plnej adaptácie zemským podmienkam trvá okolo mesiac. Redaktovi Panoramy (č. 28/78) hovorili o tom experti z Vojenského ústavu leteckej medicíny: doc. dr. Krzysztof Kwarecki a dr. Jan Terelak.

Obaja vedci konštatovali, že dnes existujú už mnohé účinné prostriedky predbežajúce škodlivým následkom bezváhového stavu. Napríklad kozmonauti obliekajú v kozme zvláštne podtlakové nohavice — a to v prvých dňoch letu — aby sa zamedzilo nadmernému premiestňovaniu krví do hlavy. Pred návratom na Zem obliekajú zasa hypertenzné nohavice, ktoré ulahčujú proces readaptácie zemskej gravitácie. Okrem toho majú v kozme zvláštne prístroje, na ktorých cvičia, čo im umožňuje lepšie znášať všetky poruchy organizmu vyplývajúce z bezváhového stavu.

Najnebezpečnejšie počas celého letu sú start a pristátie, keďže vtedy pôsobí veľké preťaženie. Konkrétnie: keď kozmonaut na zemi väží 70 kg — počas štartu väží až 700 kg. Laho si môžeme predstaviť, čo to znamená pre organizmus. Potom nasleduje prudký prechod do bezváhového stavu so všetkými následkami, o ktorých sme už písali.

Avšak v kozme okrem bezváhového stavu pôsobi na človeka aj rôzne iné impulzy, ako psychické stresy, spoločenská izolácia či senzorický hlad.

Človek je zvyknutý na Zemi na obrovské množstvo impulzov, ktorých počet sa v kozme drasticky znižuje. Je tam dokonalé ticho, v ktorom aj šuchot obleku môže byť neznesiteľný. Nedostatok gravitácie spôsobuje, že kozmonaut dostáva morskú nemoc, teda je im zle, vracač; môžu mať dokonca ilúzie odlišnosti priestorovej polohy ich tela. Napríklad Tito vovi sa zdalo na začiatku letu, že sa nachádza v polohe „dolu hlavou“.

K tomu sa pripájajú stresy spojené s nebezpečím letu, počas ktorého sa tep kozmonauta niekedy dokonca zdvojnáso-

uje, ako aj fakt, že kozmonaut nemá vlastné vôlebe súkromie. Stále ho počúvajú, pozorujú, skúmajú jeho fyziologické reakcie. Môžu naň pôsobiť negatívne psychické reakcie. Napríklad americké výskumy potvrdili, že spriateľné osádky boli po istom čase k sebe neprijemné. Mali miesto dokonca prípady „vzbúry“ osádky voči kontrôlnym strediskám na Zemi.

Práve preto mimoriadnu pozornosť sa venuje selekcii kandidátov. Potom kozmonauti prechádzajú tréning. Stále sa tiež zdokonaľuje kritéria volby osádky. Žiaľ na tomto mieste musíme sklamáť mladých ľudí, ktorí snívajú o kozmických letoch. Skúsenosti dokazujú, že cesta do kozmu je otvorená pre štyridsiatnikov.

Našich čitateľov bude iste zaujímať, ako vyzerá deň kozmonautu na palube kozmickej komplexu. V bezváhovom stave kozmonauti nepotrebuju poste, postelné prádlo ani matrace. Jediným problémom je nepríjemné „lietanie“ rúk a nôh. Volakedy sa kozmonauti na čas spánku jednoducho prípravávajú k stene pásmi, aby sa vyhli „plávaniu“. Ale už Titov konštatoval, že pohľad na ruky viac vyskúša vo vzduchu, ktoré videl po zobudeňu, pôsobil naň sklučujúco. Teraz kozmonauti spia v spacích vreciach.

Na kozmickej lodi je aj sprcha. Kozmonaut sa zatvára vo vreci do ktorého voda „prší“ pod tlakom. Sú však s tým isté ľažkosti: zásoby vody sú obmedzené. Na kozmickej lodi Salut je okolo 400 litrov. Na sprchu kozmonaut spotrebuje asi 10 litrov vody, preto sa ani nemôže príliš často sprchovať. Je pravdou, že voda je v uzavretom obehu, čiastočne sa ju získáva zo vzduchu, ako aj z vody po kúpeli, ale problém nie je ešte celkom vyriešený. Najčastejšie teda kozmonaut používa obrúsky nasýtené dezinfekčným prostriedkom, ktorými si utierajú tvár a ruky. V bezváhovom stave je umývanie zubov bez zvláštneho zariadenia celkom nemožné. Preto kozmonauti žívajú žuvaci gumeni.

Kozmonauti sa holia elektrickými strojčkami, ktoré majú dodatočné zariadenie na zbieranie vlasov. Čosi ako „vysavač“. Drobne vlásky vznášajúce sa volne v kabíne môžu byť totiž v bezváhovom stave velmi nepríjemné pre kozmonautov. Lupiny alebo vypadávanie vlasov sú dokonca príčinou, pre ktorú nemožno byť kozmonautom. Záchody na kozmickej lodi sú celkom také, ako na zemi. Výkaly sa zbierajú do zvláštnych nádob a vystreľujú do kozmickej priestoru, kde zhoria v hustých vrstvach atmosféry.

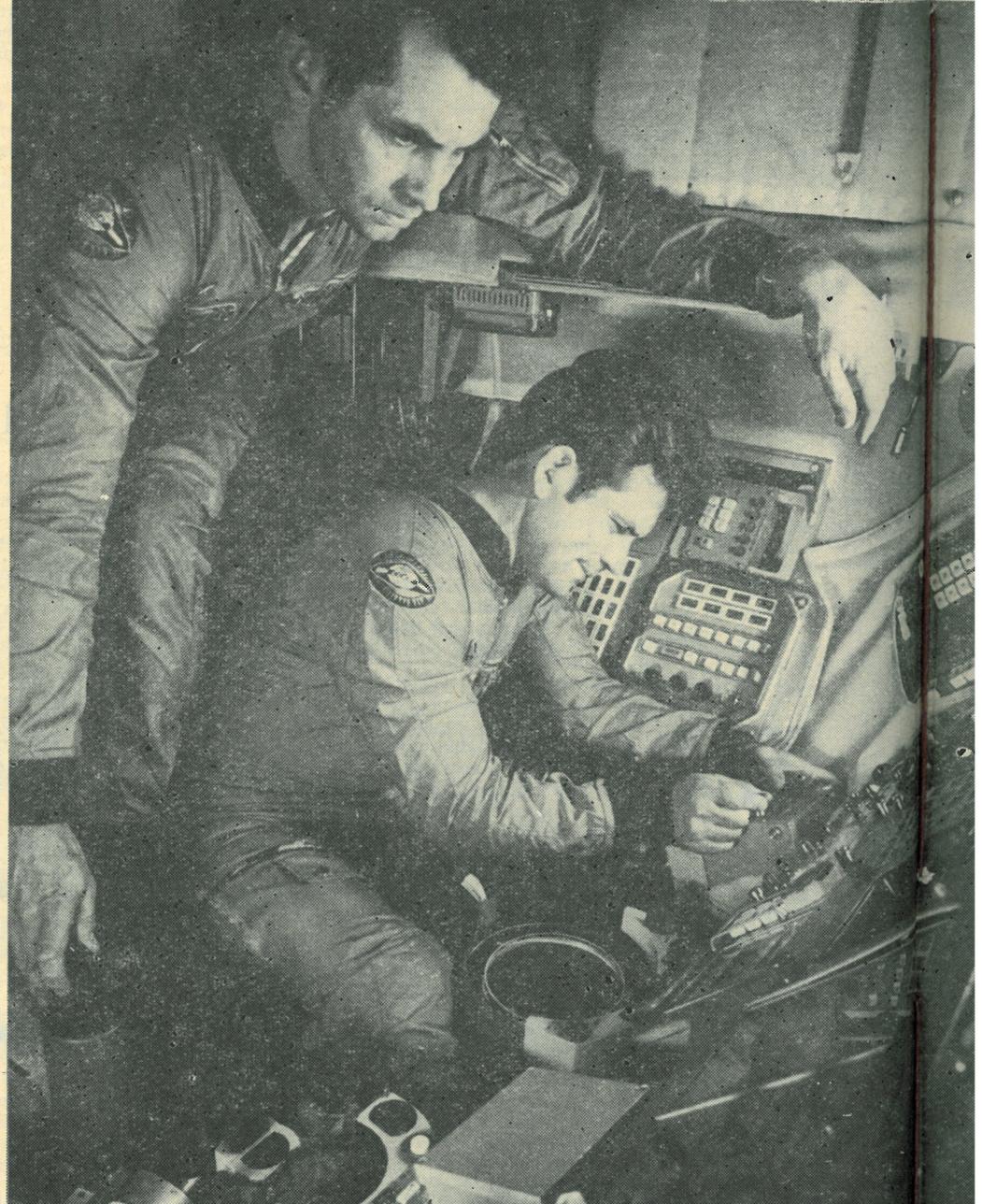
Zažívacie ústroje fungujú úplne normálne. Kozmonauti musia iba dávať pozor, aby pozostatky jedál „neutiekli“ do priestoru lode. Preto napr. chlieb je pripravený v porciach a pripravuje tabuľku čokolády. Na pitie sa používajú nádobky z umelej hmoty podobné fľaškám, z ktorých vytlačujú tekutinu do úst pomocou zvláštneho „cumlika“.

Kozmonauti jedia vo Vesmíre také isté jedlá, ako na Zemi, teda nie sú to žiadne pilulky. Dieta je pestrá a bohatá na výživné zložky. Pribliada sa pritom na individuálne záľuby kozmonautov. Vedci však spozorovali zaujímavú vec. Jedlá, ktoré kozmonauti majú radi na Zemi, hore akoby menili chuť. Kozmonautom ne-

chutia. A naopak, jedlá, ktoré predtým nemali radi, náhle im chutia. Dokonca sa stáva, že majú chuť na niečo, podobne ako tehotné ženy. Zatiaľ tento jav nie je vysvetlený.

Vesmír sa stáva miestom normálnej výskumnnej a inžiniersko-technickej práce. Preto na obežnej dráhe budú pracovať stále laboratória pre viacčlenné posádky, avšak z hľadiska kozmickej medicíny musí sa plne zabezpečiť dlhodobší pobyt človeka v kozme z biologickej stránky, ale nielen z tej. Samozrejme, treba ešte vysvetliť mnoho problémov. Preto sa počas posledného letu venovalo tak veľa miestá lekárskym a biologickým experimentom.

Každý kozmický let predchádza dlhodobá priprava na zemi v podmienkach, s akými sa kozmonauti stretnú počas letu. Na snímke záber z tréningu členov osádky lode Sojuz-29 Alexandra Ivančenková (zľava) a Vladimíra Kovalenka v makete kozmickej stanice Sałut.

KARLŮV MOST (dokončení)

znamenitého architekta Petra Parléře, ktorý promenil tuto technickou záležitosť v umělecké dílo. Pries 500 metrů dlouhou a deset metrů širokou vozovku mostu nesou hluboko založené mohutné pilíře, jejichž rozpätí mezi oblouky je pries 20 metrů. Dávají celé této mostní architektúre jedinečný vzhľad.

Most byl tak dôkladne postaven, že preštál téměr půl tisíciletí od svého dokončení všechny živelné pohromy a lze říci, že naopak časem omládl a zkrásnil. Vždyť jeho výzdoba, ktorá se vytvárela po staletí podle vzoru slavného mostu pries Tiberu k Andělskému hradu v Římě, se stala jedinečnou alejí barokních soch a sousoší; podíleli se na ní umělci, z nichž jmenujme alespoň Itala Ottavia Mosta, — ob-

divovatele slavného Gianlorenza Berniniho. Především se však o sochařskou výzdobu Karlovu mostu zasloužila pražská sochařská dílna rodu Brokofů a mistr barokní plastiky Matyáš Bernard Braun, kteří dokázali v průběhu let římský vzor nejen překonat, ale i osobitě proměnit výzdobu mostu v pravou galerii české barokní plastiky. Představíme-li si ji ještě v původní živé barevné povrchové úpravě, pochopíme lépe dobovou popularitu této pražské barokní glyptotéky. Během času však začaly originály podléhat a musely být nahražovány kopiami, v některých případech i novými původními díly.

Také kamenné zdivo muselo být postupně vyměňováno při opravách, které si vynutily povodně, nárazy ledu a otresy způsobené vzrůstající dopravou. Teprve soustavná péče o historické památky v socialistickém Československu vedla k důkladnému stavebně statickému průzkumu

Karlova mostu. Jeho výsledky si vyžádaly celou rekonstrukci zdi. Dnes tedy můžeme omládlý Karlův most obdivovat v plném lesku.

Tento most je i jevištěm, na ktorém se odehrály významné okamžiky dějin českého národa. Již od svého vzniku patřil k nejdôležitějším místům nejen jako komunikace, ale i jako tepna a středisko pražského života. Mostem, ktorý byl současťí královské cesty, procházel korunovační průvod, jel tudy pohřební průvod jeho zakladatele Karla IV., tudy táhla vojska, ale zde se také obchodovalo, byla tu vykonávána spravedlnost a dokonce konány turnaje. Zde byly stavěny slavobrany, ale i barikády — v revolučním roce 1848. Karlův most jako celek se proto stal národní kulturní památkou; pro město a jeho obyvatele je živým, velkolepým pomníkem dějin a umění.

MARIE HOLEČKOVÁ

stáva sa aj takto...

KONCOM JÚNA tohto roku spozorovali na okoli Červeného mora, že sa tam vytvorila obrovské roje kobyliek. O niekoľko týždňov neskôr v Addis Abebe vyhľásili poplach — nad oblasti nachádzajúce sa nedaleko etiopskeho hlavného mesta, prilehlí obrovské mračna kobyliek.

Vedci predpokladajú, že tento rok sa môžu kobylky rozmnožiť v katastrofálnom rozsahu. Takéto situáciu sa periodicky opakujú každých 10 rokov a nepodarilo sa im zatiaľ účinne odporovať. Podľa prognóz k velkému rozšíreniu sa kobyliek dojde v celej východnej Afrike na prelome septembra a októbra.

Jedna kobylka zožerie denne dvakrát tolko, ako váži. Mračna kobyliek, ktoré sa v roku 1958 nachádzali vo Východnej Afrike na ploche 1500 km², odhadovali na 60 mld jedincov. Zožierali denne 120 000 ton trávy a iných rastlín — čiže ok. 6 000 nákladných železničných vozov.

ZIJÚ KOZMONAUTI VO VESMÍRE

Milióny televíznych divákov majú možnosť sledovať na svojich obrazovkách priame prenosy z priebehu letov, prác a experimentov osádok kozmických lodí. Na snímke letec kozmonaut, hrdina Sovietskeho zväzu plk. Georgij Beregovoj v kabíne kozmickej lode počas televízneho prenosu.

Snímky: APN

HÁJNIK ALISTAIR CLARK spozoroval jedného dňa v lesoch na ostrove Arran, ktorý sa nachádza pri západnom pobreží Škótska, neobvyklý jav: v stáde jelenov bolo jedno mláďa biele ako sneh. Hánik oznámil svoj objav zoologom, ktorí prišli na ostrov a potvrdili, že nebol to optický klam. Malý jelen je skutočne celkom biely. Nie je to však albín, lebo má tmavé oči a tmavé kopútka. Podľa mienky vedcov je to neobvykle zriedkavý prípad — u jelenov sa s ním možno stretnúť raz na 250 000 prípadov.

Avašak niečo celkom iné hovoria obyvatelia ostrova Arran. Pripomenu si starú, dávno zabudnutú legendu, že biely jelen je... duchom istého lorda z klanu Hamiltonovcov, ktorý týmto spôsobom pyká za hriechy, ktoré spáchal pred stovkami rokov...

UŽ SKORO DVA ROKY tlač neprestáva písat o otázke dedičstva po Howardovi Hughesovi, americkom miliardárovi vynálezcom, podnikateľovi a slávnому „zvodcovovi“. Hughes sa ako starý človek stal čudákom, žil úplne osamote a stal sa skoro legendou. Keď umrel v apríli roku 1976, začal sa dramaticky spor o dedičstvo po nám, ktoré odborníci odhadovali na 5,5 miliárd dolárov. Vtedy vysvitlo, že existujú až 33 Hughesove testenty a právnicki sa začali trápiť, ktorý z nich je

pravý. Každú chvílu sa objavovali a následne objavujú rôzni príbuzní, ktorí si robia nároky na dedičstvo. Odhalili niekoľkých podvodníkov, ktorí sa pomocou veľmi šikovných trikov chceli stať majiteľmi hoci len časti miliárd. Zatiaľ však iba prednedávnom skončili dôkladnú „inventarizáciu“ dedičstva po Hughesovi, čo bolo mimoriadne komplikovanou pracou, keďže aj podnikanie miliardára bolo komplikované. A naraz vysvitlo, že Hughes zanechal obrovské dlžoby, že legendárne miliardy neexistujú a k delbe medzi dedičov ostala mizivá suma v porovnaní s legendou — „iba“ 150 miliónov. Kde sú ostatné peniaze? Toto tajomstvo vzal si Hughes so sebou do hrobu...

PREDNADÁVNOM p. Vera Bray rezignovala na funkciu sudkyne. Týmto spôsobom protestovala proti rozsudku jedného kolegu, ktorý odsúdil zaťa kráľovnej Alžbety II., Marka Philipsa za nedovolenú rýchlosť autom na zaplatenie pokuty vo výške 15 libier.

Pani sudkyňa konštatovala, že za prieskum tohto typu platia Angliačania niekoľkonásobne vyššie pokuty. Vo Veľkej Británii, — konštatovala p. Brayová — existuje iný zákon pre bohatých a iný pre chudobných...

NEPOMOHLO... Túto snímku urobili na slávnom anglickom derby v Epsom. Kráľovná Alžbeta, — ako vidíme — energicky povzbudzuje. Žiaľ, — ako piše tlač — kôň z jej maštale obsadił iba 18. miesto.

„PAPULE“ majú biele ako rite anjelov...“ Takto zníe prvá veta novej knihy Krystyny Nepomuckej „Nedokonalá láska“, ktorú vydalo nakladatelstvo LSW.

DCÉRA NA PREDAJ. V jednom bare v Tampa (americký štát Florída) sa objavila 29-ročná Marie Ann Pughová, ktorá chcela predať svojú dvaapoločnú dcérušku Barboru za... 30 centov. Konečne si vyhľadnute a zanedbané dievčačko zobrať istý muž a matka — keď sa zjavila starostlivosť — jednoducho zmizla. Polícia začala hľadať krkavčiu matku a po niekoľkých hodinách ju zatkla. Našli pri nej šeky na vyše tisíc dolárov.

V PARÍŽI sa objavil v kinách na základe svetovej výlučnosti 7,5-hodinový film o Adolfovi Hitlerovi. Nakrútil ho filmár z NSR J. Syberberg narodený v roku 1935. V zlomyselnom, ale spravodlivom komentári parížskej L'Express povedal o filme: vieme všetko o führerových spôsoboch, ale nič o koncentračných táborech.

**stává se
i toto...**

„NA KUMŠT“ UŽ NIELEN ZA VODOU

Na frekventovanej ceste z Banskej Bystrice do Ružomberka leží kdeľko uprostred rekreačná obec Donovaly. Bully, Mistríky, Polienka, Hanesy, Slatiny, Mišuty sú jej osadami. Nie sú ani roziahlié, ani zalučnené. Vedľa celého Donovaly počítajú dnes necelých dvesto duší, presnejšie 197 minus 13. K tým „mínusovým“ počítajú stálych zamestnancov rekreačných zariadení,

tu má a musí mať. Vedľa Donovaly majú v tomto smere už dlhoročné tradície. „Na Uhliare“ sa chodí za rekreačiou už eddyva. Podnečuje nás to nazriev do kroniky obce, aby sme pochopili nielen pôvod prezývky „Uhliar“, ale aj výraz „Na kumšt“.

Obec vďaka svojmu rozvoju Márii Terézi, ktorá nechala postaviť cestu z Banskej Bystrice cez Šturec do Ru-

Vodu viedli dômyselnými drevenými žlabmi a miesta, odkiaľ voda začala prúdiť, nazvali neskôr obyvateľia „Na kumšt“. Bratia Bulloveci dostali za svoj „kumšt“ od kráľovskej komory okolité pozemky. Takto vznikla osada Bully.

Mistríky dostali svoje meno po Mistríkovi, ktorého sem poslal viedensky dvor páliť uhlí pre banské závody. Nemec doviel so sebou tri páry uhlí, mysliac si, že si tu založí slúšnu existenciu. Ale nepočítal s krutou zimou. Ak chcel zachrániť aspoň holú existenciu svojej rodiny, musel cez zimu voly pozabijat a zjesta. A kronikár dodáva, že všetko toto mäso musela rodina skonsumovať bez soli.

Uhlí sa tu pálilo od 15. storočia až do roku 1850. Bane sa potom vyčerpali a neskôr ich zatvorili. Tunajším obyvateľom zostala po nich iba prezývka ich chotára „Na uhliare“. Po cisárskych baníkoch zasa potomstvo, o čom svedčia aj mená, ktoré sa na Donovaloch zachovali dodnes.

V šestnásatom storočí založili na Donovaloch školu a faru, a tak sa Donovaly stali centrom všetkých osád. Ale centrum, ako aj osady, nadálej treli biedo. Trochu zemiakov, čo sa tu urodilo, nestálo ani na výžitie, nuž bolo treba odísť za prácou niekedy veľmi ďaleko — za oceán. Ti šťastnejší dostali prácu za „chotárom“. Ale ist za chotára znamenalo vtedy pečaťia celé kilometre — do Podbrezovej, do Magurky, do Kremnice, Banskej Štiavnice i na Železník v Gemeri.

Obec sa vyludňovala. Kým v rokoch 1890 až 1910 mala okolo tisíc obyvateľov, ich počet začal neustále klesať až na dnešných 197. Kronikár sice spomína, že ich chotár ľoraz častejšie navštěvovali turisti z ďalekých končín, a preto tam v roku 1938 postavili známy Športohotel, ale ani to už nezachránilo živoriacich Donovalanov hľadať si prácu i inde.

Samozrejme, kronikár zaznamenal aj slávne dni Donoval. Obec má vyznamenania za zásluhu počas Slovenského národného povstania, v Športohoteli zasadala počas SNP Slovenská národná rada, nedaleko nad Prašivou sa vznášali parašutisti, ktorí prišli na pomoc Slovenskému národnému povstaniu.

RODÍ SA REKREAČNÁ OBEC

Stoja tu už nové, prekrásne chaty i chata Závod SNP zo Žiaru nad Hronom stojí na obdív všetkých, čo idú okolo, chaty Slniečko, Zornička, Limba i ďalšie, ktoré postavili Pozemné stavby, Cestné stavby, Štátne banka, Harmanecké papierne...

— My sa chceme podeliť o krásu našho kraja so všetkými, čo sem prichádzajú, — hovoria domáci. Tešíme sa už na ten čas, až sa všetko, čo je naplnované, uskutoční, keď budeme môcť túto krásu nášho okolia ukázať omnoho väčšiemu množstvu turistov ako tomu bolo doteraz.

Z obce sa stane stredisko so všetkými zariadeniami, ktoré modernej turistike náležia. Pri budovaní rekreačnej obce sa nezabudne ani na pohostinské zariadenia v lacnejšej cenovej triede. Očakávajú, že okrem zariadení pre turistov tu vybudujú aj škôlku pre deti pracovníkov, ktorí sa starajú o potreby turistov. Aby mohli pokojne pracovať. Len aby sa tak stalo čím prav, lebo to zlepší podmienky nielen pre turistov, ale aj pre nás, ktorí tu žijeme.

Nedaleko parkoviska áut, ktoré postavili na prelome rokov 1973 a 1974, strečávame skupinu turistov. V zime sem niekedy príde denne až 15-20 tisíc návštěvníkov. V sezóne pät až šesť tisíc návštěvníkov za deň nie je níč mimoriadne.

BUDÚCNOSŤ DONOVAL

Donevalčania trpia tým, že nemajú svojho patrona. Keď sme sa spýtali, kto bude najlepšie viedieť povedať o plánoch s rekreačnou dedinou, každý nás odkázal na s. Eda Longaueru, vedúceho Cestovnej informačnej kancelárie Slovaktour. Aha, patrón teda predsa existuje. A možno sa nám podarí nájsť ich aj viacej. Mali sme pravdu. Cestou k Slovaktouru sme sa zastavili na námestí SNP v Banskej Bystrici, aby sme si prezreli nástenku, kde slovom i obrazom zaznamenávajú celú budúcnosť Donoval. Evidentne, ktorí sa tu pristavujú, svedčia o tom, že majú záujem, aby sa Donovaly čím prv stali obcou so všetkým, čo k stredisku letnej i zimnej turistiky patrí. Plány sú. A o nich s nadšením hovorí aj s. Longauer.

— Plánovacie termíny hovoria, že roku 1978 mal by byť hotový lyžiarsky vlek Donovaly-Približová, roku 1980 Donovaly-Rozptylová, Králiky-Zalomený a roku 1981 Králiky-Kvarcová.

Koncepcia a zámery sú pekné a Vládny výbor pre cestovný ruch SSR i Krajský národný výbor v Banskej Bystrici ich už začali uskutočňovať.

Co teda Donovalom predovšetkým treba? Vyriešenie vysokohorských dopravných zariadení — vleky a sedačkové výťahy. Súbežne s nimi treba rozšíriť obchodné a rekreačné služby, stravovanie, občerstvenie, ubytovanie. Už sa stavia Dom služieb. Sedačková lanovka by mala na budúci rok premávať. Je to vlastne trojsedačka, ktorá prepraví až 1400-1600 ľudí za hodinu, kym dvojsedačka mala kapacitu iba 900-1200 ľudí za hodinu. Lyžiarske vleky zvýšia kapacitu o 5300 prepravených za hodinu. To všetko znamená, že lyžiari nebudú musieť čakať celé hodiny v „šóre“ ako doteraz.

Novinkou by mala byť aj uschovňa a servis, informačná kancelária a detská škôlka. V nej sa budú inštruktori venovať deťom, kym rodičia sa budú môcť bez obáv lyžovať.

Dr. MILAN PIOVARČI

Kdesi uprostred obce Donovaly

Foto: M. Piovarči

které sú na Donovaloch. Mladí odišli za štúdiom i za prácou do okolitých miest. Starí zostali na gruntoch. Ešte dobre, vravia terajší obyvatelia, že z Donoval bude rekreačná obec, inak...

ČO ROZPRÁVA KRONIKA

Donovaly sa teda pripravujú na svoj úlohu byť rekreačnou obcou so všetkými náležitosťami, ktoré podľa štatúta

žomberka. Samozrejme, nebolo to z lásky k tomuto kraju, ale z obchodných dôvodov, aby sa dostala čo najblížšie k nerastným bohatstvám tohto kraja.

Kronikár napísal, že najprv bola osídlená osada Bully. Sem sa prisťahovali dva bratia Bulloveci až z Tirolska. Ich úlohou bolo dostať za každú cenu vodu do Španej doliny a do banských závodov. Po pätnástich rokoch sa im to podarilo akýmsi „kumštom“.

ky o minulosti, o slovenských a českých dejinách, o minulosti našich menších a Spoločnosti. Pokračujte v tom, aby sa aj mládež mohla s tým oboznámovala. A vobec prial by som si, aby si Život aj naďalej udržal doterajšiu úroveň.

ANTON RAFÁČ z Pekelníka: — Som čitateľom Života od začiatku jeho vychádzania. Sledujem pozorne každé číslo a musím povedať, že každé je zaujímavé. Najprv vyhľadávam, samozrejme, správy z Oravy a z pôsobnosti našej krajanskej organizácie. Bol by som však rád, keby v nastávajúcim období Život viac písal o tom, čo sa dej vo svete a najmä o živote v Česko-slovensku, no a pochopiteľne o našej Orave. Uvedomujem si, že to v istej miere závisí aj od našich dopisovateľov, ktorí by v budúcnosti mali pravidelnejšie posielali svoje príspevky.

ALOJZ BIEL z Hornej Zubrice: — Tešíme sa, že nás obľúbený časopis Život, orgán Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku sa dožil tak pekného 20-ročného jubilea, ku ktorému

reďmu srdečne gratulujem a želám celému redakčnému kolektívu mnoho úspechov v práci a osobnom živote. So Životom som veľmi spokojný, je v ňom prakticky všetko, čo naši krajania potrebujú, čo ich zaujíma. Mňa osobne popri krajanskom dianí najviac zaujímajú hospodárske záležitosti. Tie čítam najskôr, podobne, ako všetky poradenské rubriky. A keby som už mal vyjadriť želanie, tak snáď iba to, aby bolo viacé konkrétnych materiálov o polnohospodárstve, ktoré sú nám — rolníkom veľmi potrebné a osozne, viac správ z Oravy, ktoré všetci naši krajania v Živote vyhľadávajú.

JOZEF OMYLAK z Jablonky: — Nie je to vobec nadsádzka keď poviem, že Život, ktorý tento rok oslávil 20. výročie vychádzania, je najobľúbenejším časopisom na Orave, Spiši a medzi krajanmi v českých strediskách. Píše o nás, radi nám a pomáha, že čo sme redakciu veľmi povdační. Hoci je Život všeobecný časopis, lebo je v ňom skoro všetko čo našich krajanov zaujíma, chcel by som navrhnuť pre budúcnosť tému, ktorá si podľa mňa zasluhuje pozornosť. Ide mi o systematické uverejňovanie starých oravských a spišských piesni, ktoré sa pomaly zabúdajú. A nebolo by od veci uviest pri každej aj nôty. Udržiavanie starých tradícií je povinnosťou nás všetkých.

ZELOV

U príležitosti státného svátku PLR se dne 21. července konalo slavnostné zasedání Národné rady mesta Zelova a sdružených obcí a MV Jednotné národné fronty.

Zasedání zahájil první tajomník MV PDS s. Jozef Tosík referátom o významu 22. července a ďalších výročí v červenci letošného roka.

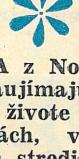
O rozvoji PLR a také Zelova hovoril ve svém projevu náčelník s. S. Baranowski.

Na zasedání byla zaslúžilým občanom předána státní vyznamenání.

Záverečnou uměleckou časť připravili divadelní umělci z Lodže.

Dne 22. července byl na stadióne miestného sportovního klubu „Wlóknarz“ usporiadán fotbalový turnaj domácích jedenáctek. V ulici Dzielnej se pak občané bavili na lidové veselici.

V obci Lobudziech se 23. července konala požární slavnost, na níž byl miestním ochotnickému sboru požárníků slavnostně předán prapor u příležitosti 60. výročí založení. Hezkou uměleckou časť slavnosti nacvičili žáci miestní spádové školy. Po slavnosti se konala tanecná zábava.

JOZEF BRYJA z Novej Belej: Mňa predovšetkým zaujímajú články o našom krajanskom živote a o našich krajanských dedinách, vobec o Spiši, Orave a českých strediskách.

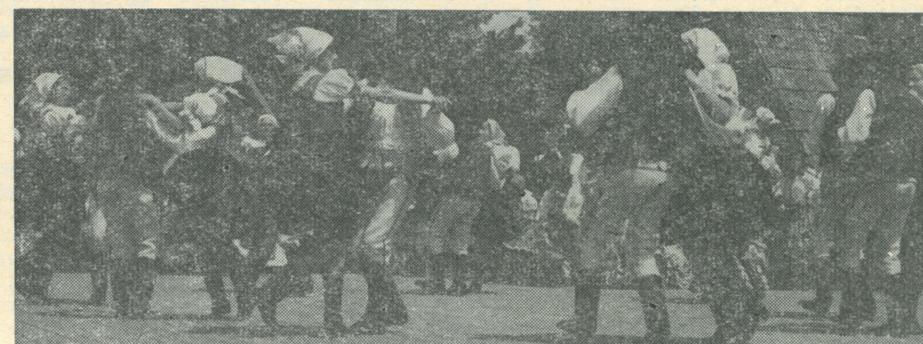
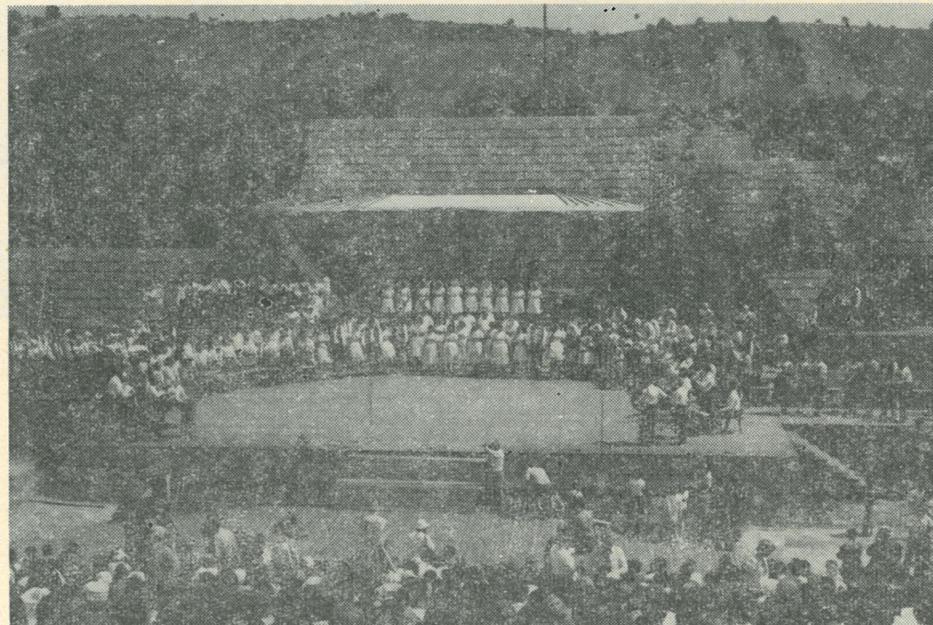
FRANTIŠEK BEDNARČÍK z Novej Belej: V Živote najradšej čítam člán-

VRELÝ POTLESK PRE NÁŠ SÚBOR

V minulom číle sme písali, že súbor Miestnej skupiny KSČaS z Nedeca pod vedením kr. Žofie Bogačíkovej reprezentoval našu Spoločnosť na tohoročnom folklórnom festivale na Detve. Otvárací prejav na festival, ktorý sa konal v rámci stého výročia slovenského vystavalectva, predniesol predsedu Matice slovenskej Vla-

dimíra Mináča. Dnes prinášame zábery z vystúpenia nášho súboru, ako aj celkový pohľad na amfiteáter (snímka dole). Náš súbor prišiel na Detvu na pozvanie Matice slovenskej a na ceste na Slovensko ho sprevádzal predseda KOV KSČaS na Spiši kr. František Kurnát.

Foto: Filip Lašut

SOUTĚŽ ZLATÉ RUCE

Účastníci celostátní soutěže ručních prací Zlaté ruce se již po sedmém setkali na závěrečné přehlídce v Závodním kulturním domu cukrovaru Werbkowice ve vojvodství Zamość. Stejně jako v předcházejících letech se i letos soutěž těšila velkému zájmu široké veřejnosti a hlavně zaměstnanců potravinářského průmyslu i jejich rodin. Letos byl organizátorem zajímavého podniku hlavní výbor Odborového svazu zaměstnanců v potravinářském a cukrovarnickém průmyslu.

Soutěžící vystavili celkem asi 400 prací, obrazů, soch, výšivek, tepaných děl, uměleckých tkanin a dalších. Nutno zdůraznit vysokou úroveň všech prací. Účast v celostátní soutěži je současně velkým vyznamenáním pro autory amatérské umělecké tvorby. Naše čtenáře bude zajímat, že první cena v oboru kevoplastiky byla udělena našemu krajanovi Vladimíru Hessovi z Lublina. (Srdečně mu gratulujieme! Red.)

Pro vyznamenané účastníky soutěže bude uspořádán umělecký plenér v srpnu ve Zwierzyni.

ORAVKA

Z tejto dedinky sme dostali list od nášho čitateľa s prosbou o intervenciu. Náš čitateľ píše: Prečítal som v Živote, že keď máme nejaké ľažnosti, aby sme sa obrátili na redakciu, preto vám píšem. Som nemocný, mám cukrovku a lekár mi odporúčal, aby som pil minerálnu vodu Kryniczanku. Žial, na celej Orave nemožno kúpiť nielen túto minerálnu vodu, ale vobec žiadnu. Musíme cestovať 25 km do Rabky a aj tam možno ju kúpiť iba v jednej kaviarni. Myslím si, že GS Rolnícka svojpomoc z Jablonky by mohla zariadiť, aby minerálku predávali v obchodoch a obchodných stánkoch. Máme krásne vybavený Rolnícky klub, kde by sa tiež mohla predávať. Prosíme, aby ste nám pomohli v tejto veci.

ANTON FIFANSKÝ

Náš čitateľ má pravdu, minerálky by mali byť v obchodoch. Čakáme na odpověď GS v Jablonke. — redakcia

VEĽKÁ LIPNICA

Dňa 10. júla tr. sme si mohli vo varšavskom večerníku Express Wierczony prečítať o Veľkej Lipnici túto noticu:

„Keď Veľká Lipniča na Orave bola ešte gminou, začali tam stavbu krásnej, štýlovej krémky. Túto netypickú prácu vykonali členovia urbáru. Budovatelia začali svoje dielo s presvedčením, že hotovú krémku prevezme GS Rolnícka svojpomoc a patriene ju vybaví.

Žial, krásna krémka stojí už dva roky... prázdná. Gminu prestahovali do Jablonky a Nowosązský turisticko-gastronomický podnik nemá záujem o nádhernú stavbu, ktorá sa nachádza

daleko od medzinárodných trás. A členovia urbáru čakajú, kedy sa im vrátia náklady za stavebné materiály a za prácu!

Fakt, že štýlový hostinec, ktorý má mnoho miestností, nenachádza sa pri nejakej trase E, asi odstraňuje od jeho prevzatia a obhospodárenia.

Ale predsa Veľká Lipnica neleží na konci sveta, počas sezóny prichádza sem mnoho turistov, k Oravskej ceste nie je ďaleko, hraničný prechod v Chyžnom tiež je blízko!“ Toľko Ex-prezident Wieczorny.

Nevieme ako reagoval GS v Jablonke. Dúfame však, že keď aj nie v letnej sezóne, tak aspoň na jeseň, keď je na horách prekrásne, možno na Orave očakávať turistov a to viac, že tohoročné leto bolo mimoriadne daždivé. A tak snaď v jesennom období a už celkom iste v zime, štýlová krémka vo Veľkej Lipnici bude predsa len služiť turistom. Veď turisti — o čom sme presvedčení — vždy nájdú cestu k peknému hostincu a chutnému jedlu. — REDAKCIA

VARŠAVA PO ROCE 1945 A DNES

Pod tímto názvom byla v červnu tr. v Galerií výtvarného umenia v Chebu (ČSSR) u příležitosti státního svátku Polské lidové republiky usporádána výstava obrazů a kreseb pražského výtvarníka Viléma Hesse. Vernisáž byla doplněna koncertem z děl polských skladatelů. Malíř vystavoval své obrazy také ve Varšavě a stojí za zmínku, že jeden obraz z výstavy daroval na rekonstrukciu varšavského zámku.

V roce 1948 maloval Polko, rozbořenou Varšavu. „Ale není to Varšava smutná, deprimující, uplakaná. Její atmosféra je jiná. V. Hess do ní vnesl naděj Poláků pro budování Varšavy nové. Obrazy jsou nejen dokumentem, ale zároveň zajímavou výpovědí o městě. Obrazy z nové Varšavy, např. Botanická zahrada — přímo symbol jasného, zářícího města, či Lazienkowská trasa, ukazují, že Varšava žije. V. Hess tak podává na male

ploše výmluvný obraz o třicetiletí Polska — jasný a zřetelný“ — napsalo Svobodné slovo (14.11.1975) po výstavě uměleckých obrazů v Ústí nad Orlicí.

Umělec Vilém Hess (příbuzný nášho krajanana Vladimíra Hessze z Lublina) se narodil r. 1903 v Lublině, celý život však prožil v Čechách — mezi studiem, malováním a aktivní činností pro Sdružení jihočeských výtvarníků.

Za svých pobytů ve Varšavě, kde má výtvarník V. Hess řadu přátel, navštívil několikrát také naši redakci. Živě a zajímavě hovořil o své práci a životě. Na chvíli s ním strávené kolektiv redakce srdečně vzpomíná a přeje uměci hodně zdraví a dalších úspěchů.

MELÓDIA OPÄŤ U NÁS

Tento rok v júli opäť zavítal na Spiš a Oravu tanecný orchester Melódia z Vištu pod vedením prof. Vítala Hrmu. Súbor vystupuje v našich krajských strediskách pravidelne od roku 1975. Aj tento rok Melódii vrelé privítali krajania z Jablonky, Jurgova, Tribša, Nižných Lapšov a Novej Belej. Vo všetkých týchto dedinkách sa vystúpila Melódie neobvykajne páčili a diváci odmenovali účinkujúcich so srdca plynúcim potleskom.

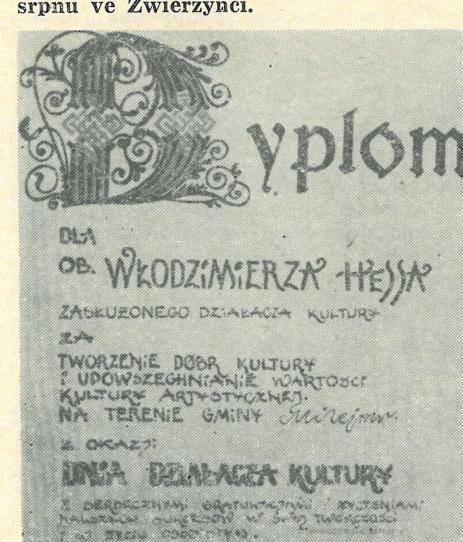
Dakujeme Melódii za vystúpenia a želáme celému kolektívu veľa úspechov do budúcnosti. Budeme radi keď aj na budúci rok súbor Melódia zavítá medzi nás.

FRANTIŠEK BEDNARCIK

ODEŠEL OD NÁS

Dne 12. července roku 1978 zemrel v Želově člen KSČaS, sedmdesiaty pěti letý Jan Jervák. Byl pochovaný na evangelickém hřbitově 15. července. Pohřbu se zúčastnila truchlící manželka a syn, přítelé, sousedé, krajská obec a pěvecký sbor. Čest jeho nezapomenutelné památce!

OV KSČaS V ŽELOVĚ

Diplom, ktorý krajan Vladimír Hess obdržel za svou kultúrnu prácu pro obec Milejów u přiležitosti Dne kulturního pracovníka.

DŮM NA VENKOVĚ

Bytová výstavba na venkově je téměř stále aktuálním. Je organickou a důležitou součástí celostátního programu zlepšení bytových podmínek. Úkoly na tomto úseku jsou však složité. Na venkově připadá na bytovou jednotku mnohem více lidí a existující domy často mají mnohem nižší standard vybavení, důležitého pro pochodi a hygienu, jak např. vodovod, koupelna, splachovací záchod, plyn a ústřední topení, než byty ve městě. Kromě toho veškerá práce a starost se stavbou spočívají na bedrech rolníka a o jejich množství dobře ví každý, kdo cokoliv na venkově stavěl. Nicméně nutno tuto otázku rychle a intenzivně řešit, protože se týká nejenom zemědělců, ale i mimozemědělské části obyvatel, jichž je na našem venkově polovina.

V celé zemi počítáme s předáním v letech 1976 — 1978 1 575 000 bytů v souladu s úpravami II. celostátní konference PSDS. Ve stejně době počítáme s 350 tisíc byty postavenými na venkově (80 tisíc ve státním sektoru). Čtvrt milionu těchto bytů bude mít vodovodní instalaci, event. také ústřední topení. Stejně důležitým úkolem je i modernizace existujících domů. Aktuální stupeň modernizace totiž ne-

vyhovuje. Z tří milionů venkovských domů opravujeme ročně sotva 11 tisíc.

Nutno si uvědomit, že kromě pochopitelného zpřednostnění staveb, které podmiňují rozvoj zemědělské výroby, má venkov i další široké pozadavky. Za prvé byty pro rolníky, kteří chtějí žít pohodlněji. Kromě nich však ve venkovských domech bydlí řada lidí, zaměstnaných v různých odvětvích. Každou třetí vesničku v Polsku lze totiž uznat za bytové zázemí obyvatelstva pracujícího mimo zemědělství. Tisíce vesnic dodatečně plní funkci rekreačních míst. Obrovské potíže jsou i s byty pro potřebné odborné kádry. Zapotřebování na byty tedy stoupá, přesahuje možnosti stavbarů. Co je brzdí?

Především potíže s určitým stavebním materiálem. Cement, cihly, tvárnice a pod. jsou. Dodávky stoupaly ve srovnání s rokem 1975 u cementu o 38%, u tvárnic a pod. o 21,6%. Avšak stále je citelný nedostatek eternitu, hutních a instalacích, a v poslední době také chemických, stavebních materiálů. Je nedostatek stavebních řemeslníků. Prodlužuje to nejenom stavební cykly, ale také zdražuje stav-

bu. Ceny služeb rapidně rostou. Zdá se, že je nutno položit větší důraz na tzv. malou mechanizaci, která by odstranila potíže s prováděním jednoduchých prací na stavbách. O stavební dělníky je nouze, denní mzdy pochopitelně zvyšují stavební náklady. Již tyto faktory, pomíje ještě málo vyspělé odborné poradnictví zemědělské služby, způsobily, že postavit cokoliv na venkově není ani lehké ani levné. Nicméně, stavební ruch se rozvíjí. Cetně překážky jsou přerůzně zdolávány; někdy z nutnosti, mnohdy v důsledku aspirací soudobých obyvatel venkova.

Nutno se ještě pozastavit u důležité otázky: jak bude vyhližet nás zděný a moderní venkov? Není to jednoduchá věc. Pro venkov jsou příznačné volně stojící domy i hospodářská stavba. Bude zapotřebí vesnické stavby seskupovat. Umožní to zavedení technické infrastruktury a lepší organizaci života i práce na venkově. Od roku 1974 realizujeme plány prostorového řešení zástavby sdržených obcí, které dostanou konečnou podobu do roku 1980. Je to věc důležitá a bylo by záhadno probrat ji zvláště.

M. BRZOZA

Skončila sa tohoročná žatva. Sviatok úrody, tradičné dožinky sa konali v Olštine. Dožinkový veniec je symbolom obrovského úsilia rolníkov a ľudí pracujúcich pre polnohospodárstvo. Na našich poliach pracovalo tento rok oveľa viac strojov. Práce na poliach pokračujú, zbierame neskôr, jesenné plodiny, rovnako dôležité pre naše potravinárske hospodárstvo. Na snímke: kombajn v žatevnej kampani.

Foto: CAF

SEPTEMBER

Nesplnili sa naše nádeje na dobré počasie v júli, ktorý bol vraj najchladnejším mesiacom tohto storočia. Namesto slnka, každý deň pršalo a bolo veľmi chladno. Čažkú situáciu mali predovšetkým rolníci. Kosenie sena bolo skutočným trápením a v niektorých oblastiach sa pretiahlo až do začiatku augusta.

O počasi hovoria všetci. Množia sa prognózy, vedecké hypotézy a hoci nadálej neexistuje jednomyselnosť, mnoho autoritativných hlasov sa priklána naposlasy k hypotéze, že nás predsa len čaká ochladenie. Na podporu tejto tézy sa stale častejšie siahá do minulosti, ktorá môže mnoho povedať o našom podnebí.

Pripomína sa, že za uplynulú miliardu rokov, teda necelú štvrtinu veku Zeme, mali sme prinajmenšom štyri ľadovcové obdobie. Hovorí sa, že všetko poukazuje na to, že ešte stále žijeme vo štvrtom z týchto období. Klimatológovia odhadujú, že po väčšiu

časť uplynulej miliardy rokov priemerná teplota na našej zeme guli dosahovala ok. +22°C a dokonca ani oba póly neboli pokryté ľadom, zatiaľ čo dnes priemerná teplota nepresahuje +14°C a tak Antarktidu, ako aj Grónsko zahaľujú po celý rok päťkilometrové ľadovcové prikrývky. Ľadovcový povrch pohluje 80—85% tepla a moria 90—96%. Okrem toho ľadovce izolujú atmosféru od oceánu, ktorý by mohol zohriat. Prinajmenšom devätkrát za posledných miliónov rokov, ľad pokryl väčšinu Severnej Ameriky a Európy. Tieto cykly možno merat intervalmi 250 miliónov rokov a naposlasy dokonca 100 000 rokov. Stačilo by, hovoria niektorí klimatológovia, sedem rokov s nižšou teplotou, aká bola v roku 1971, aby sa plochy pokryté snehom a ľadom zväčsili z terajších 35 miliónov kilometrov ľadovcových (priemerne), na 60—70 miliónov km², čo by zapričinilo nové ľadovcové obdobie.

Konštatuje sa, že pred osemtísičkou sa začalo tzv. klimatické optimum, v ktorom priemerná ročná teplota — vyššia ako terajšia o jeden stupň — umožnila vznik veľkých civilizácií od delty Nilu po Perský záliv, ale po štyroch tisícach rokov nastalo obdobie sucha, ktoré zmenilo úrodné územie severnej Afriky na púšť. Neskôr, v rôznych obdobiah, po chlade prichádzalo oteplenie. V období takého oteplenia, ktoré nastalo pred tisic rokmi, Vikingovia prišli na

vtedy ešte zelené Grónsko. Teda naše podnebie nemožno podeliť na jednoznačné obdobia, cykly, keď nepoznáme ich skutočné intervaly.

Záujem vedcov vzbudzuje súvislost existujúca medzi aktivitou Slnka a podnebím i počasím na Zemi. V období maximálnej aktivity Slnka (naposledy bola v rokoch 1969—70) sa vyskytuju najnižšie teploty, na väčšine zemepisných šírok bolo badateľne viačej zrážok, kym na územiac ležiacich bližšie k rovniku bola situácia opačná. Dr. Andrzej W. Wiernik z Geofyzikálneho ústavu PAV dokazuje, že najbadateľnejšimi prejavmi aktivity Slnka v atmosfére sú blesky a magnetické búrkky, ktorých počet sa zvyšuje každých jedenásť rokov. Najnovšie výskumu dokazujú, že okrem jedenastročných výkyvov, sa teplota mení obdobne každých 22 rokov.

Odbornici na základe týchto pozorovaní vypočítali, že v rokoch 1977—2000 nastane malé ochladenie na severnej pologuli; v tropickom pásme a na juhu mierného pásma sa budú opakovat suchá. V ďalšom desaťročí má sa vrátiť teplejšie a vlhkejšie podnebie. Roky 2010—2030 majú vraj prinesť suchu v tropickom pásme a zároveň rast vlhkosti v severnej časti mierného pásma. Rast teploty a vlhkosti má sa prejavíť aj v ďalšom dvadsaťročí. Zasa v rokoch 2050—2110 sa budé opakovat cyklus zo začiatku päťdesiatych rokov po roku 2000. Ob-

dobie 2110—2140 bude pripomínať klimatické podmienky severnej pologule z rokov 1930—1960. Podľa tejto predpovede značné ochladenie môže nastať iba po roku 2150 a prichod novej ľadovovej éry má ohrozit ľudstvo nie skôr, ako za 30 000 rokov.

Preto sa nemusíme báť už aj preto, že táto predpoved nemá medzi vedcami jednotnú mienku. Dnešná klimatológia nevedela doposiaľ zistíť práva, ktorími sa riadi naše počasie a nevypracovala ešte model presného predpovedania počasia. Preto mnohí vedci hovoria o zmenách počasia, ale jedni predpovedajú oteplenie a iní ochladenie.

Teraz, keď sme už pokojnejší, vráime sa k tohoročnému počasiu. Vieme, že júlové chladky sa skončili až po Anne. August sa začal krásnym počasím. Zasa o septembri ľudové prasnotky hovoria: — Aké sú prvé štyri septembrové dni, taký je vraj celý mesiac; — Koľko je mrazov pred sv. Václavom (28.9.), toľko treba očakávať v budúcom v máji; — Koho červenec a srpen neuvažil, toho září neusmáži; — Za teplým septembrom ide chladný október; — Keď slnce vyjde, aj noviny vyjdú; — Keď Matúš (21.9.) k nám v snehu bežal, bude v zime po pás ležal; — Keď ešte hrom bije okolo Michala (29.9.), nebude do Vianoc ešte zima stála.

(zozb. Mišo)

Z KALENDÁRA NA — OKTÓBER — ŘÍJEN

V tomto mesiaci musíme nadálej sústrediť pozornosť na zhromažďovanie krmív na zimno-jarné obdobie. Silážovanie je jednou z najracionálnejších metód skladovania krmív a obšírenejšie sme o ňom písali v predošлом čísle. Ešte raz spomíname výbornu siláž pripravenú z trávy a iných polních rastlín, ako aj z parených zemiakov. Takáto siláž sa výborne hodí na kŕmenie ošípaných, prasat a prasník. Keď máme takúto siláž, môžeme kŕmenie v zime úplne prispôsobiť letnému kŕmeniu.

V kŕmení zvierat je nevyhnutné postupné prechádzanie z letného systému na zimný systém. Neprípustné je podávanie krmív s námrazou, znečisťujúcimi zemou, skazencami. Môže to totiž spôsobiť významné ochořenia zažívacieho ústrojenstva zvierat.

Na lúkach a pastvinách robíme posledné práce. Odstraňujeme trsy starej trávy, kopeme priekopy, aby sme nedopustili k stojatým vodám, čo hrozí zničením rastlín. Vyplatí sa lúky a pastviny pohnúť močovkou, kompostom alebo rozhodit na nich zemiakovú vňaf.

Pred zimnou orbou dávame fosforečné a draselné hnojivo. Lepšie sa premiešajú s pôdou a zároveň tento úkon ulahčí prácu počas jarnej špičky.

Október je mesiacom vhodným na sadenie stromkov a ovocných i ozdobných krov. Korene musíme skrátiť o 1/3 dĺžky. Škodlivé je kladenie čerstvého maštálpného hnoja do jám, do ktorých sadíme stromky a kry.

Mrkva znáša mráziky do — 5°C. Nemusíme sa teda ponáhľať s jej zberom. Krmnu repu môžeme

tiež vykopávať neskôr, po zemiakoch a cukrovej reppe. Avšak sú fažkosti s jej skladovaním, preto ňou musíme kŕmiť najskôr.

Skôr ako nadíde zima, bielime vápnom hospodárske stavby a zabezpečujeme ich pred mrazom a prievanom. Opravujeme aj ventilačné systémy.

Na pôdach s dobrou štruktúrou sa korene rastlín rozrastajú nie len vo vrehnej, obrábanej vrstve pôdy, ale prenikajú niekedy dokonca niekoľko metrov do hlbky. Takému prenikaniu zabráňa utíti vrstvá pôdy, ktorá vzniká vtedy, keď oriente stále do tej istej hlbky. Malo by byť zásadou, že plytkú jesennú orbu, najmä pre také rastliny ako cukrová repa, zemiaky, lucerna či vlčí bôb, robíme hlbšie ako orbu pre ozimné obilie. Avšak existujú aj také pôdy, na ktorých úrodná vrstva je plytká. V takomto prípade nemali by sme počas jesennej orby púštať pluh príliš hlboko, lebo vtedy vyorávame na povrch neúrodnú tzv. mŕtву pôdu. Preto prehľbovanie ornej vrstvy, najmä tej, ktorá sa nachádza na mŕtvej pôde, musíme uskutočňovať postupne a zakaždým zväčšovať hlbku orby o 1 až 1,5 cm, aj to iba počas jesennej orby. Cez zimu je pôda na chádzajúca sa na povrchu, vystavená na pôsobenie mrazu, hrčí sa a neutralizuje, je menej škodlivá pre rastliny.

Skôr ako príde zima, mali by sme zaorať všetky polia, na ktorých na budúci rok na jar budeme siať alebo sadit jariny. Zaoraná pôda sa počas zimy drví, je vhodnejšia na pestovanie, zhromažďuje viac vlhka. Orba pred zimou prispieva k ničeniu burin a škodcov rastlín. Semená burin

vytiahnuté z hlbších vrstiev pôdy na povrch kličia už na jeseň a ničí ich mráz, a keď kličia skorí na jar, ničíme ich počas jarných pestovacích prác. Počas orby vyorávame larvy, ktoré sa skryli v pôde pred mrazom. Na povrchu hynú následkom nepriaznivých atmosferických podmienok alebo ich zjedia vtáci.

Zimnú orbu môžeme robiť vlastne až dovtedy, kým pôda od mrazu celkom nestvrdenie. Netreba však orbu odkladať, lebo nevedno kedy nastanú jesenné dažde, ktoré sťažujú prácu na poli.

Keď máme na gazdovstve rôzne pôdy, fažké, mokré a ľahké, mali by sme najskôr začať orbu na mokrých a fažkých pôdach. Tieto pôdy je totiž ľahšie oráť, keď pôda nie je príliš vlhká. Avšak aj fažké pôdy môžeme oráť vtedy, keď je nadmerne vlhko a pôda sa maže za pluhom, len keď môžeme vojsť na pole. Oranie na mokro pred zimou nie je tak škodlivé, ako oranie pred siatiom. Skyvy sa vplyvom mrazov rozdrtia a pôda bude na jar vhodná na pestovanie.

Ľahké pôdy oriente na samom konci a to z dvoch dôvodov. Za prvé v takejto pôde dokonca ani počas jesenných dažďov nie je tolko vlhka, aby znemožňovalo orbu, ako sa to stáva na fažkých pôdach. Za druhé príliš skorá orba na ľahkých pôdach môže spôsobiť, že takáto pôda v zime úplne poklesne a počas jesenných dažďov sa môže zhrčiť. Na jar potom bude takáto pôda úplne súvislá, ako keby sme ju ani neoralí.

S.D.

Z AMOROVEJ LÚČKY

Otázka prvej polovice života znie: Čo na ňom tie ženy vlastne vidia? Otázka druhej polovice života znie: Čo vlastne vidi na tých ženách?

Láska je ako prijemné posedenie, z ktorého treba viedet odísť pri prvom zívnutí. (Domáca pokladnica)

Ach, nevyzliekaj, bratku, krásne panie, keď nemáš groše na ich obliekanie. (T. Janovic)

Vyčíta manželka svojmu manželovi-šoférovi:

— To ja viem, ako to chodi... V mladosti poruchy pri lesíku, teraz zasa pri krčme! (Roháč)

TAKÝ JE ŽIVOT...

V americkom zákonodárstve podnes existujú mnohé anachronické predpisy, ktoré vyvolávajú prekvapenie. Napríklad: v štáte Pensylvánia platí zákon, ktorý zakazuje „prevrat očami“. Keď teda mladík žmukne na nejakú Pensylvánku — iba od nej záleží, či ostane na slobode alebo pôjde do väzenia.

V Oklahoma si žena nesmie sadnúť mužovi na kole-

ná, aj keď je jeho manželkou. „Priestupok“ sa trestá finančnou pokutou, ktorú plati tak muž, ako aj žena.

V Nelwood — v štáte Illinois — žena nesmie vyjst na ulicu, keď pod sukňou nemá spodničku. Právo kontroly majú všetci strážcovia verejného poriadku.

V Južnej Karoline manželské posteľe mali by byť vzdialé od seba prinajmenšom dve stopy t.j. vyše 61 cm.

V New Yorku sa nesmie otvárať dáždnik v blízkosti koní, aj keď kone už dávno nie sú v tomto meste.

Počas prehliadky bojišta pri El Alameine v Egypťe si istá turistika sadla na ťavu a v tom momente začala rodit. Prenesli ju do beduinského stanu a tam dieťa prišlo na svet za pomoci miestnej masťácky. Všetko skončilo dobre napriek tomu, že pôrod bol predčasný.

Obyvateľka Doveru (Veľká Británia) bola nesmierné prekvapená, keď pri čistení ryby kúpenej na trhu, vytiahla z jej vnútornosti mincu s neznámymi kresbami a cudzozájazdným nápisom. Ale ešte viac bola prekvapená a zároveň nadšená, keď odborníci uznali, že je to zlatý španielsky peniaz spred niekolkých storočí a má veľkú hodnotu.

Zvláštne služby poskytuje mnichovská firma Parapraisses. Možno si tam objednať horoskop, dať si vesiť ruky, dostať radu jasnovidea a astrológa, zúčastniť sa špiritskej seansy a stretnúť sa o polnoci s duhom. Čo kto má rád a čo si môže dovoľiť...

Na radnici v Brisbane v Austrálii odmietli požiadavku istého obchodníka s ovocím a zeleninou, aby jeho trojčiatom dať mená: Orange (pomaranč), Lemon (citrón) a Dill (kôpor) — odmietnutie zdôvodnili tým, že neexistovali taký svätí.

Ženy menej klebetia ako muži. K takému záveru dospeli britskí sociológovia na základe rozhovorov žien a mužov v práci, ktoré odpovedali. Muži boli dvojnásobne zhovorčivejší a na dôvodek ovela zlomyselnnejší.

Nové práva si vydobyli ženy zo štátu Victoria v Austrálii. Môžu už teraz chodiť do hotelových barov a vypíti si tam niečo tuhé. A barmani, ktorí by odmietli obsluhovať dámy, budú trestaní.

Súťaž v dlžke bozku zorganizovaná v Bournemouth vyhral francúzsko-talian ský páro. Bozk trval tri hodiny a jednú minútu.

25letá slonice Sandra, ktorá 18 let vystupovala v Cirku do Brazil, zdechla hladom, když ji loni v prosinci opustil jej krotitel a pečovateľ Helmut Krone.

Cirko do Brazil není podľa jmena cirkusem brazílskym, ale ítalískym. Když cirkus táboril v La Spezia, 35letý Krone se zamaloval do miestnej krasavice, ktorá však trvala na tom, že buďto ona nebo cirkus a slonice. Krotitel šel za hlasom srdce a se svou vyvolenou odjel autem neznámo kam. Cirkus se pak prestěhoval do Pozy a zde na štědrý den slonice naposled vystoupila. Hrála na klavír a tančila valčík. Pak one-mocnela. Přivolaný zvěrolékař z Milána a pak druhý z Paříže dělali co mohli, snážili se zachránit Sandru infúzemi, ale nic nepomáhalo.

Reditelství cirkusu hľadalo krotitele, protože byla naděje, že jeho návrat může slonici zachránit. Bez úspěchu. Oba zvěrolékaři shodně prohlásili, že slonice chce zemřít, protože ji opustil její pečovatel. Její velké srdce prostě puklo žalem.

Z výskumu nad plánovaním rodiny, ktoré uskutočnilo UNESCO v krajinách Blízkeho východu vypĺvá, že meno-hozenie je už na ústupe. Iba dva zo sto vyznavačov islamu žijú s viacej ako jednou manželkou. Podobne sa začínajú stvárať manželské vzťahy v afrických krajinách — vydržiavanie niekolkých manželiek začína pre-sahovať možnosti Afričana.

V USA bolo treba otvoriť poradne pre ženy... s ktorými muži zle zaobchádzajú. Štatistiky dokazujú, že je ich okolo 5 mil. Poradne poskytujú ženám psychologické rady a stáva sa, že aj právnicí pomoc.

Rozzúlený majiteľ vily v Biarritz, vedľa ktorej zriadili klub nudistov, postavil v záhrade 35 úlov a týmto spôsobom sa bleskove zbavil nepohodlných susedov. Klub zavreli a súd uznal, že „každý je pánom vo vlastnom dome.“

ŘEČENO, PŘEČTOENO

Poznávejte lidi po skutcích, ako dobrota stromu má známa býti po ovoci, nikoliv po listi, ani po kŕve, ani po výšce. (J. Hus)

Svet je príkladem, že snadnej lze vytvoriť problém než jej správne vyriešiť.

Winston Churchill na tezi védci, že približne kolem roka 2100 budou svetom vládnout ženy, odpovedel jedním slovom: — Nadále? (Laughing With Senior Achievers)

Z DOMÁCÍHO HRNCE

Mušiny na oknech, zrcadlech a rámech zmizí po potrení hadíkem namočeným v pivě.

Uvadlý hlávkový salát vložíme na niekoľko minut do teplé vody; bude opäť svieži.

Semišovou obuv osvěžíme jednoduchým zpôsobom: očistíme z prachu a podržíme niekoľko minut střevic nad párou, necháme vyschnout; nekartáčujeme!

VIES, ŽE...

Inkovia a Aztékovia operovali mozog už v 13. storočí. V jednej najdenej lebke našli päť pooperačných otvorov. Dva tisíce rokov skôr trepanáciu uskutočnili v Egypte.

Zirafa, napriek tomu, že má tak dlhý krk, má iba sedem stavcov, teda menej ako vtáky. Obyčajný vrabec má v krku 14 stavcov, kačica — 16 a labut až 23 stavce.

Najdlhšie krky na svete majú vraj ženy z Padaungu v severnej Birme. Vďaka mosadznom prsteňom možno krk predĺžiť do 40 cm.

Najväčší diamant na svete našli v roku 1905 nedaleko Pretòrie v Južnej Afrike. Vážil až 670 gramov.

HUMOR

Stretnu sa po dlhom čase dve priateľky:

— Odkedy tykáš, prosím ta, môjmu milencovi?

— Odvtedy, čo som sa za neho vydala.

— Obžalovaný, jste volný — říká soudce. — Doporučují vám však, varujte se zlé společnosti!

— To vám mohu slíbit, pane soudce. Nemyslím, že vám tak brzy přijdu na oči.

— Jste šťastný? — ptá se kapitán nováčka — že sloužíte v anglickém královském námořnictvu?

— Ano pane, jsem velmi šťastný — odpovídá námořník.

— Dobrě, dobré. A co jste byl dříve?

— Dříve jsem byl ještě šťastnější.

Obžalovali ženu, že chcela otráviť manžela. Dostalo sa mu včasnej pomoci, vylečil sa a je prítomny na súdnom rokovaní:

— Co poviete na svoju obhajobu? — pýta sa súdca obžalovanej.

— Som nevinná! Žiadam vykonáť pitvu.

Otec: — Janko, v živote treba spraviť svoje povinnosti a o ostatne sa nestarat.

Janko: — Ja to tak aj robím, ocko.

Otec: — Naozaj?

Janko: — No hej, napísal som úlohu, dostal som za ňu dvojku, ale mne je to fuk!

mladým mladším najmladším

P.O. HVIEZDOSLAV • POVEDZ, KVIETKU ZLATÝ •

— Povedz, kvietku zlatý, tmavom na úhore,
jak sa voláš? — Podbel. — A čo kukaš hore?
— Pozerám, či príde skoro orál, gazdu;
ovenčím mu ver' pluh, keď poženie brázdu.
— Ty spod kra zas sivé čo upieras očká,
tebe ako meno? — Ja som fialôčka.
— A čo vzdycháš? Čakáš var' tiež koho s vienkou?
— Dievčinu, čo pôjde tadiaľ s poludienkom.

— A vy tam na briežku? — My sme sedmikrásky.
— Co robite? — Čosi; češeme si vlásky.
— A čo smejete sa? — Hi-hi... len pre pletku;
včera boli u nás dva na posiedku...
— Dvaja na posiedku? Iste dáki mili —
— Hi-hi... pravda, takí. — A jak sa bavili?
— Hi-hi... nepovieme. — Trhali var' kvieťa?
— Hi-hi-hi-hi-hi-hi... Kvety neklebetia!

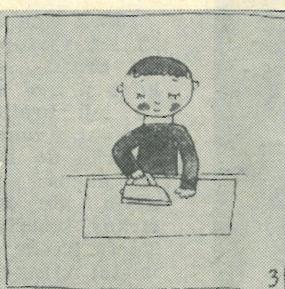
**POZNÁŠ
SA?**

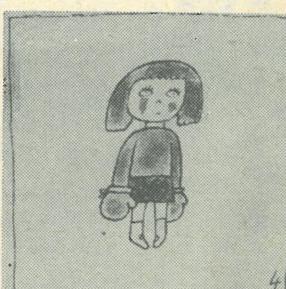
Cistíš si topánky sám? 2
Pomáhajú ti pri čistení
rodičia 1
Cistí ti topánky mama
alebo deduško? 4

Ked' ta mama požiada o
pomoc, pomáhaš jej usilne? 4
Pomáhaš len tak, aby sa
nepovedalo 1
Netrpeziľovo čakáš, kedy
bude robote koniec? 5

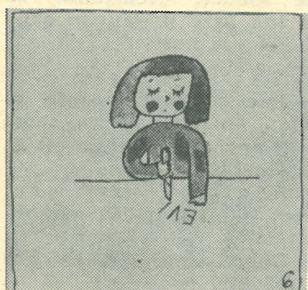
Vieš si opraf a vyhladiť
školský ručník? 1
Alebo čakáš, kým ti ho
operie mama? 4

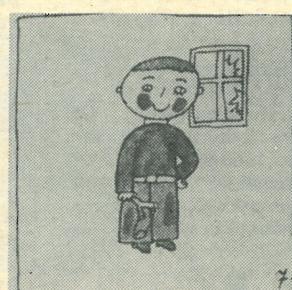
Si pri každej ruvačke? 4
Len niekedy? 3
Alebo dokonca ruvačky
vyvolávaš? 5

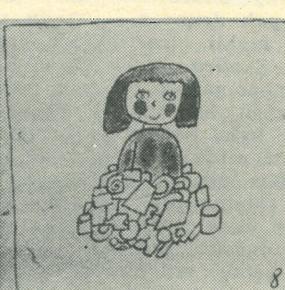
Upraceš vždy všetko po
práci? 1
Alebo necháš za sebou
všetko rozhádzané? 5

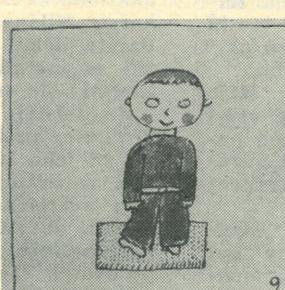
Vrávaš do školskej lavice
nožom alebo iným predmetom písma alebo iné
obrázky? 5
Využívaš svoju zručnosť
v ručných prácach? 1

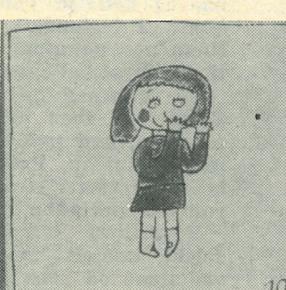
Mrzia ta škody, ktoré si
narobil? 2
Alebo si povieš „ja za to
nemôzem!“ 5
Priznáš sa sám k chybe,
choč ti ju nik nemôže
dokázať? 1

Odhadzuješ na ulici pa-
pier alebo odpadky jed-
noducho na zem? 4
Alebo sa všade staráš o
poriadok a čistotu? 1

Očistíš si topánky, ked'
vchádzas do miestnosti? 2
Alebo si pomyslíš „nech
to po mne umyjú!“ 4
Alebo hádam sám pomá-
haš pri čistení? 1

Vysmievaš sa mladším
kamarátom? 4
Alebo im pomáhaš tak,
aby sa im ani iní nemohli
vysmievať 1

Upraceš po obede taniere
zo stola sám? 2
Alebo sa vytratíš na dvor
a necháš všetko tak? 4

Kto chce nájsť odpoveď na otázku, dievčatá a chlapci, nech vstúpi do našej zvláštnej obrazárne. Ked' si všetky obrázky pozorne poprezeráte, zistíte, že takéto obrazy sú vlastne široko-ďaleko známe. Nuž sa teda vyskúšajte. A oznamujete sa! AKO? Ku každému obrázku patria otázky. A k nim číslce. Prečítajte si otázky a pravdi na ne odpovedať môžete iba slovkom ÁNO. NAPRÍKLAD: Pod Prvým obrázkom sú tri otázky. Ak si nečistíš topánky sám, ani s pomocou rodičov, nemôžeš odpove-

dať ÁNO. Ak ti čistí topánky mama alebo deduško, odpovieš pekne, ako sa patrí ÁNO a do krajného stĺpčeka vľavo si zapíšeš číslicu 4.

Podobne si zapíšeš do stĺpca odpovede na všetky otázky. Číslce spočítaj a delíš číslom 11. Výsledkom môže byť 5 rozličných známkov.

AKÁ ČISLICA TI VYJDE, TAKÝ SI!

Deťom, ktoré ešte nevedia spočívať a deliť, iste radi pomôžu starší súrodenci alebo rodičia.

Známkovanie:	
1	majleší
2	dobrý
3	dostatočný
4	velmi malo uspoľový
5	je so s ňou rôle!!!

**ALOJZ
ČOBEJ**

BABIE LETO

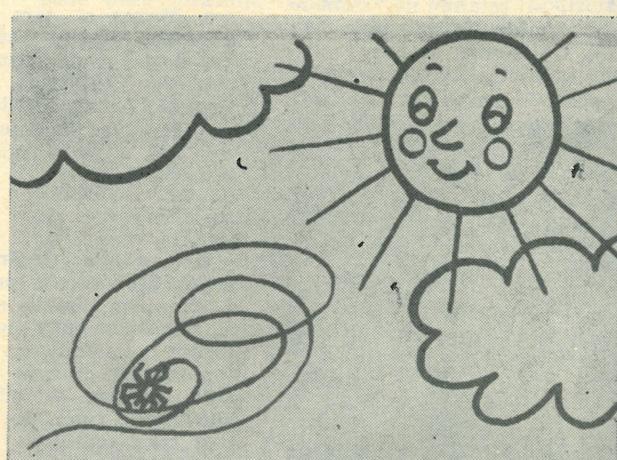
Ked' vo veterňach jesenných dňoch vyschnú medové štavy v korunách stromov, kdesi-kamsi stratia sa drobné mušky. Pavúk pútnik ostane zrazu bez potravy. A tak tu sedí na konári a pradie strieborné pradienia jesenných pavučín. Vietor sa s nimi hrá, poškľbáva ich tenulinké nitky v rozmarnej zábave. A pavúčik len pradie a pradie na zubatom jesennom slniečku.

Ked' je už jeho vzducholod' dostatočne veľká, pustí sa konárika a vydá sa na svoj jediný veľký let. Vietor-šklban razom uchytí jeho striebornú plachetnicu. Nesie ju ponad lúky, ponad stromy, preletia nad ospalou riekou, preskočia strechy domov. A ľudia si pricláňajú oči, dívajú sa rovno do be-

lasej oblohy a so skrytým smútkom hovoria:
— Aha, babie leto! Babie letá letia nad krajinou...

Ked' sa malý pútnik nabaží slnečnej výšky a na jemných tykadlach pocíti prvý jesenný chlad, spustí sa dolu k opusteným poliam. Zachytí sa páperím pavučiny tu o suchý bodliak, tu o holý ker, zahrabe sa hlboko do zeme, aby tu medzi napadaným lístím prečkal dlhú bielu zimu.

A kym sa budá na kraj spúštať biele periny hmly, kym sa babie leto utopí v drobnom daždi, kym odletia posledné šarkany a kraj zaspí v prvých mrazoch, bude sa mu snívať veľký, dlhý sen o búdúcom lete.

**OBRÁZOK SI PEKNE SAMI VYMALUJTE
PASTELKAMI A POŠLITE DO REDAKCIE.
NAJLEPŠIE OD MENÍME KNIHAMÍ.**

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA ■

Czytelnik ze Spisza interesuje się działalnością komitetów kontroli społecznej. Sprawy te reguluje uchwała Rady Państwa z dnia 2 czerwca 1978 roku, ogłoszona w Monitorze Polskim Nr. 20. Przypomnijmy, że komitet kontroli społecznej mają za cel podniesienie rangi kontroli społecznej jako wyższej formy udziału obywateli w rządzeniu. Są więc istotnym elementem wychowania obywatelskiego i instrumentem powinnowości gospodarowania i walki ze zjawiskami społecznymi.

gatynymi. Komitet taki będzie istniał przy radzie narodowej każdego stopnia. Czytelników naszych będą interesowały w szczególności gminne komitety kontroli społecznej.

W skład gminnego komitetu kontroli społecznej, rada narodowa na wniosek swego prezydium powołuje ludzi cieszących się na danym terenie szczególnym autorytetem. Będą nimi przedstawiciele miejscowych instancji partii i stronnictw politycznych, organizacji wchodzących w skład Frontu Jedności Narodu a także członkowie stałych komisji rad narodowych i doświadczeni działacze kontroli społecznej. Gminny komitet kontroli społecznej nie powinien liczyć mniej niż 9 osób. Na je-

go cele stoi przewodniczący, który może mieć od 1–3 zastępców.

Podstawowym zadaniem komitetu kontroli społecznej jest wpływanie na prawidłowość i skuteczność działania wszystkich istniejących organów kontroli społecznej na danym terenie. Gminne komitety mają szczególnie doniosłe zadania również w takich sprawach jak prawidłowa gospodarka ziemią, zaopatrzenie rolników w środki produkcji, wspieranie inicjatyw służących wzrostowi produkcji rolnej, właściwej organizacji skupu i zbytu produktów rolnych jak i realizacji uprawnień przysługujących rolnikowi. Mając szerokie uprawnienia będą czuwać nad realizacją słusznych postułów obywateli, nad właściwą reakcją instytu-

cji na krytykę, również krytykę prasową. W swej pracy komitety kontroli społecznej kierować się będą specjalnym regulaminem. Ogólny nadzór nad komitetami sprawuje Rada Państwa i rady narodowe stopnia wojewódzkiego.

Funkcje członka komitetu kontroli społecznej pełnione są honorowo i w zasadzie poza godzinami pracy. Członkowie komitetu przy wykonywaniu czynności kontrolnych korzystają z ochrony prawnnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym.

Powołanie przez rady narodowe komitetów kontroli społecznej nastąpi w okresie do dnia 6 września 1978 roku.

MB.

PSYCHO-ZÁBAVA

JMÉNO VĚSTÍ

Emil pochází z mnohodětné rodiny, rodiče musí těžce pracovat a mají pro syna málo času. Proto se jako chlapec cítí osamělý. Zpravidla mává světlehnědě nebo tmavohnědě hladké a řídké vlasy. Oči šedé, hnědé, někdy černé. Vysoký, širokramenný, silný, sportovec, mrštný, společenský. Ve škole prospívá průměrně, má technické nadání. Pro značné sportovní úspěchy (hlavně ve škole) bývá oblíbenec fanoušků. Chytrý, obratný, dbalý o své zájmy. Sečetlý, s intelektuálními sklony, má současně manuální schopnosti. Váží si každé poctivé práce. Nesnáší marnotratnost, spekulantství a protekti. Při smyslu pro racionalismus a praktičnost mu nechybí dávka romantismu, smysl pro krásu, umění, literaturu, hudbu a krásy přírody. Dobrě vychází s lidmi, je přátelský a spravedlivý. Proto ho rodina, přátelé, známí nebo sousedé prosí o radu a rozsouzení sporů a neporozumění. Nejčastěji pracuje jako automechanik, technik nebo voják z povolání. Je neúnavným veřejným pracovníkem, ale nikdy z vypočítavosti, nedbá o slávu a vyznamenání. Emil má úspěchy u žen; žení se s krásnou a hodnou ženou, zpravidla mnohem mladší. Mívají několik dětí, pro něž je Emil nejlepším otcem. Pečeje o jejich vzdělání a snaží se dát jim vše, co sám postrádal v mládí. Pokud onemocní, bývají to nemoce ledvin a žaludku. Jeho nejšťastnější čísla — 13 a 29. Nejlepším dnem pro důležitá rozhodnutí je čtvrtok.

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADÁ ZA PREDSUDOK NASICH BABIČIEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KED SA VÁM SNIVA:

Okradnutý byť — stratiť priateľa
Opera — máš radost s jemných zážitkov
Otvor v stene — súdne pojednávanie
Pivónia — nájdeš šťastie v láske
Pochodeň horiacu vidieť — dlhý život
— zhasnúť vidieť — smrť
— niesť — twoja láska bude opäťovaná
— zdaleka svietiaca — dostaneš vysvetlenie

Roj včiel vidieť — dožiješ dlhého veku
Slávnosť, byť na nej — dobré časy
— sprievod vidieť — mnho šťastia
Šibenica — máš neverných priateľov

— vidieť sa na nej — twoje sny sa ti splnia

— visieť na nej — škody a straty
Tetrova vidieť a počuť — sú ti na stope
— strieľať do neho — zvitazíš nad nepriateľmi

Trne, zranit sa nimi — prechladneš
— padnúť do nich — šťastie v láske

Útok vidieť — zloba, veľké vzrušenie

— zúčastniť sa ho — chrán si čest

Vajička — poznaš úskočných ľudí

Vejár — veľká, neslýchaná láska

Vyrážky, mat ich — daj si pozor na zdravie

— na iných vidieť — starosti

ZUZKA

jeme ju mliekom a vodou, osolime, pridáme k hrášku a povaříme. Hotovú polievku pretrieme cez sito. Namiesto hrášku môžeme použiť aj inú zeleninu.

MAKARÓNOVÝ NÁKYD

Rozpočet: 250 g makaronov, sol, 2 vajcia, 100 g tvrdého syra (napr. morský, salámi alebo iný), 30 g masla, 20 g strúhanky na formu.

Do posolenej vriacej vody dáme varí celé makaróny. Ocedené omáčame

v rozšľahaných vajciach a ukladáme ich do vymasleného a strúhankou vyspaného kastróla do podoby kruhu (stred zostane prázdný). Makaróny pri ukladaní posypeme postrúhaným syrom a dáme zapieť do vodného kúpeľa.

Podávame s paradajkovou omáčkou.

MARHULOVÉ REZY

Rozpočet: 100 g práškového cukru, 200 g marhu-

lového alebo iného lekváru, 60 g masla, 200 g krupicovej múky, 40 g orechov, 20 g cukru na posypanie, 2 vajcia, 1½ dl mlieka, ½ balíčka prášku do pečiva.

Celé vajcia vymiešame s cukrom, lekvárom a rozpusteným maslom. Potom pridáme mlieko, múku s práškom do pečiva, mleté orechy, spolu добre premiešame a rozotrieme na vymostený a mukou vyspaný plech. Po upečení pokrájame na rezy a posypeme cukrom.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.
Adres ZG TKCIS: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38. tel. 212-92.

Cena prenumeraty krajowej: roczne — 12 zł; półroczone — 6 zł; kwartalne — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeraty na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeraty za pośrednictwem Urzędu Pocztowego.

Prenumeraty na zagranicę przyjmują: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 50%.

Doddano do składu 3.08.1978. Numer podpisano do druku 5.09.1978 r. Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 1030. Nr indeksu 38601/38501. S-26.

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORE VAS ROZČULUJÚ? NAPÍSTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

ŽIVOT CZASOPISM SPOŁECZNO KULTURALNE

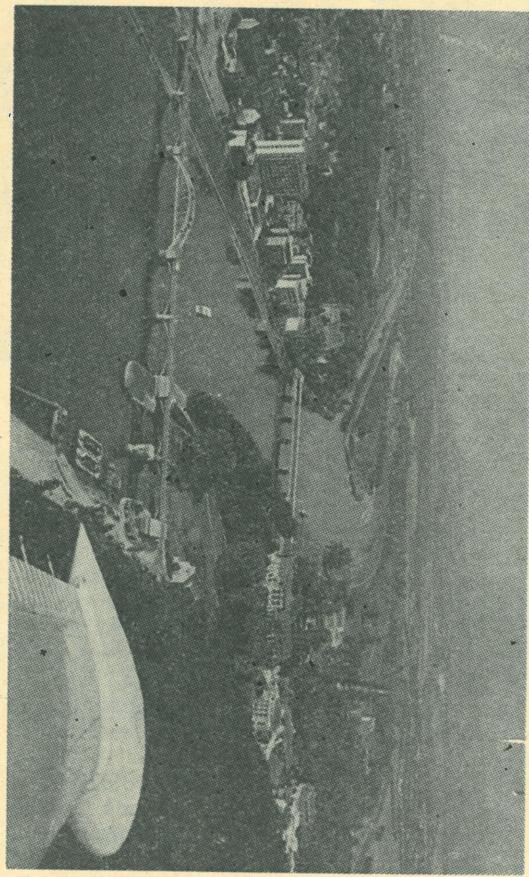
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelný, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz.,
oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jabłonka),
František Bednarek (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja
(Lapsze Wyzne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapiček (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala),
Waclaw Luśniński (Zelów), Lídya Mšálková (Zubrzyca Góra), Lídya Mundilová (Kucie), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Ružená Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksmanský (Tribš), Andrej Vojtašek (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga.

Nadesłanych rekopiów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca:
Wiejska 12, tel. 28-24-11.

POVĚST O ZÁZRAČNOM PRAMENI V PIEŠŤANOCH

Návštěvníci, kteří precházejí názov tejo rieke Váh, čo dal neobývanu krajinu, vnitajú nielen vše a cenné kultúrne pamiatky a charakteristické slovenské hrady vyplňujúce sa na vysokých skalných braňach. Stretiť sa aj s velykými inžinierskymi vodnými stavbami, so stále sa rozvíjajúcim priemyslom, vysokou polohohospodárskou kultúrou a s novou výstavbou svojej ceste iste zavítajú aj do sietozámych slovenských kúpeľov, medzi ktorými popredné mesto zaújima jú kúpele Piešťany, kde sa liečia reumatické choroby a choroby pohybového ustrojenstva.

Liečivé vlastnosti piešťanských termálnych minerálnych prameňov nejesej dobre pitnou pozornosť ludu osídleného v okolitých pravekých siedliskách či v dobe Velkomoravskéj ríše. Na začiatku nášho leto- počtu prechádzali tam a možno sa aj kupali v piešťanských vodach vojaci rímskej legie, ktorí sa osídliili v nedalekom Laugaricu — dnešnom Trenčíne, o čom svedčí nápis z roku 179 na trentínskej hradnej skale, teda spred 1799 rokov. Liečivé pramene určovali aj vývoj Piešťan a širší ich meno do dnešnej Trenčíne.

Viedly sa vraj široko-dialektne právalo o tom, že v Piešťanoch prietekajúcej rímskej chráme sv. Štefana výbera z hibin zeme zázračný, číry prameň, ktorý má tajomnú, uzdravujúcu a čarovnú moc. Pri tom sa rádi osviežovali, čerpali siu po fažkách bojoch a tunu sa aj osídliili

ryteri križiackeho radu templárov. Vraj k prítážlivému prameňu zanevýhľadnenou do studne, nazývanej dievčenskou — panenskou, rokne pred sviatkom sv. Štefana (20.VIII.), ktorý vlastnoručne položil základný kameň pod chrám, postavili dievčata, aby ich pôvab skrábali voda sviežim leskom a splnila sa najťažnejšia sen ich súde. Vtedy vrazil panina, ktorá zachovávala všetky dôležité obyčaje a spinila určité podmienky, nastala krásneho, mocného a dobrého muža na celý život. Ked' však nespinila čo len jednu podmienku, vtedy ani čarovná moc nemohla uspokojiť trížbu za štvrtinu mužom.

Vraj pred sviatkom sa dierčatá už od skorejho rana pretekali v zberaní najkrajších polních kvetov, aby uviazli veľký, čo najkrajší venec na ozdobu okraja zrubovej studne. O polnoči putovali k studni. Jej vodu plnili donesené kráčuchy a putne. Vodu postavili k ohništu a vo včasnych ranných hodinách sa na ňou celé umývali. Potom svatoňne poobliekali do najkrajšieho šiat prostí v chráme vrtonou modlitbou svojho ochrancu, aby im pomohol splniť tájne želanie. Vraj každé dievča pevne verilo, že keď vyjde z chrámu a strene švarneho mládence, práve ten bude jej vyvolený a zoberie si ju za manželku. Viedly sa čarovna moc studne spinila.

Túto davnú povest a jej povod literárne spracoval Alojz Mednyar, ktorý pochádzal z Priecky v Turci a patril v prvej štvrtine 19. storočia medzi plodných spisovateľov a publicistov v Uhorsku. Prevažná časť jeho tvorby súvisela so Slovenskem. Povest o panenskej studni v Piešťanoch znova pripomenulo Vydaravatelského Tatran v Bratislavské výrobnej zberke A. Mednyarského. Dávne povesti o slovenských hradoch.

Zachovala sa aj verzia povesti o čarovnej moci vody zo studne, o ktorej sa prednádavnom zmienil dr.

E. Celko v časopise Piešťany počas leta 1979 vydal ďalšiu verziu povesti o piešťanskom hradoch.

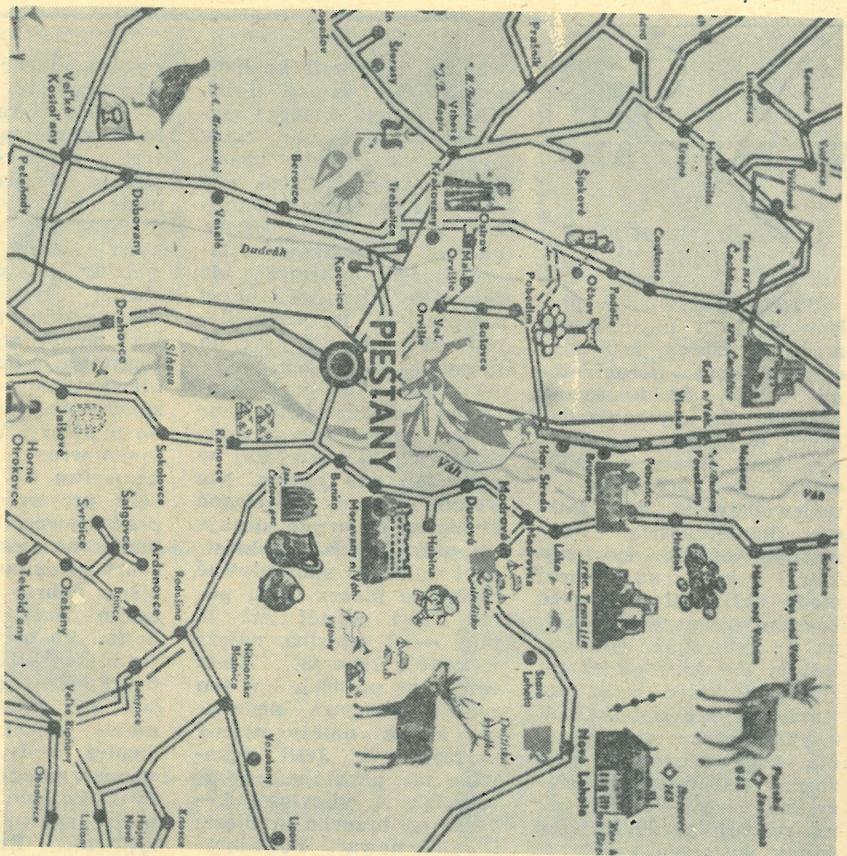
0 podivuhodných vodách Uhorska v ktorej autor, Juraj Werner, kráľovsky radca a prefekt Šarišského hradu, kladie piešťanské termálne prameňe a zdroje vod na prvý miesto v celom Uhorsku.

Zdrožnítie ich výnimocu liečivu moci a opisuje vtedajší jednoduchý spôsob liečebného využívania termálnej vody. Horoví, že kúpajici sa vykúpi pri prameňoch plýtajúcej vody jamy, ktoré sa rýchle naplnia vodou, a keď je voda na kúpanie prihorúca, nechajú ju vychladnúť. Proti horúčkosti využívajúcej vody si chránia údy až tým, že dojamajú hádzú paží, rohože a haluze.

Okolitý lud sa týmto spôsobom kŕdolá, hoci v tomto období na kúpeľnom ostrove na pravom brehu Váhu vznikla už moderná kúpeľňa osada, kym staré Piešťany zostali nadalej rolníckopriemyselným mestom.

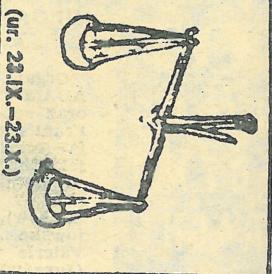
Piešťanské termálne sirovodíkovové výstavba kúpeľných, zdravotníckych a spoločenských zariadení, ako aj rozvoj celého mesta zasadne zmenili vzhľad Piešťan. Podstatne sa zmenila aj kúpeľňa liečebná a vznikli liečebné výskumné ústavy reumatických chorob. Pre svoje liečive účinky sa Piešťany stali sietozámymi liečivými kúpeľmi. Piešťančiaci rôznych národností z rôznych končín sveta patria k všeobecnemu obrazu na piešťanských uliciach.

Letecký pohľad na kúpeľnú štvrt Piešťan

Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

VÁHY

Pre osoby narodené v znamení Váhy, teda od 24. septembra do 25. októbra nastane po priznivom období, ktoré preživá, krátke obdobie ťažkých chvíľ. Ale nemusia sa ho držiť obavat po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti,

— po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výrovanosť. Príaznivý čas, ktorý preznámosti, uspech v spoločnosti a na cestovanie, ale pre milencov nežičivý, najmä ak sa nietrýv z nich narodí okolo 2. októbra. Zasa mi môžu očakávať ťažkosti v lásku a manželstve. Aj na pracovisku sa môžu vyskytnúť niejaké ťažkosti, výšteka preštavenej, úrazu a drobné neprijemnosti, — po nich opäť nastane poloh a výro